

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och kriminologi

”Det är ett hantverk att utreda mord”

En kvalitativ studie om utredningsmässiga svårigheter (och
möjligheter) kopplade till dödligt våld i kriminella miljöer

Linnéa Anhage & Fanny Ringström

2022

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Kriminologi
Kandidatprogram i utredningskriminologi

Handledare: Amir Rostami
Examinator: Jerzy Sarnecki

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till Ragnar Linkros, som gett oss ovärderlig hjälp under genomförandet av denna studie. Tack!

Vi vill också tacka våra fem intervjupersoner som gett oss av sin tid, kunskap och sina tankar. Er input har varit oerhört viktig och intressant. Vi hoppas innerligt att vi lyckats presentera en rättvis bild av den problematik som har diskuterats.

Slutligen önskar vi rikta ett tack till Amir Rostami för den vägledning vi fått under studiens gång.

Studien har genomförts av oss båda, och vi är gemensamt ansvariga för samtliga delar av denna.

Linnéa Anhage och Fanny Ringström.

Abstract

“Investigating murders is a craftsmanship” - A qualitative study of investigative difficulties (and opportunities) linked to lethal violence in criminal environments.

The purpose of this study was to examine what investigative difficulties are associated with investigations of lethal violence in criminal environments. We wanted to investigate which factors tend to complicate the work for Polismyndigheten.

Furthermore, we discussed the consequences that the low rate of resolved cases has on society and how it's connected to crime prevention. The material was gathered from five semi-structured interviews and the result from these was analyzed with previous studies on the subject as well as *rational choice theory*, *broken windows theory* and *organizational learning theory*. The result showed that difficulties related to lack of resources was a clear theme in all the interviews. This is primarily connected to a need for more investigators in the relevant sections as well as a broader set of skills, knowledge and experience distributed over the entire workforce. Furthermore, the study showed that there is a problem regarding getting witnesses to give their statements to the police during investigations of lethal violence in criminal environments. Finally, greater legal possibilities regarding surveillance were identified as a part of the result.

Keywords

Gang crime, lethal violence, police investigations, socially vulnerable areas, clearance rate

Sammanfattning

Att Polismyndigheten har svårt att klara upp fall av dödligt våld i kriminella miljöer är ett problem som är vida känt i dagens Sverige. I kriminalstatistiken påvisas ett ökat skjutvapenvåld, och studier samt personliga utsagor vittnar om en utbredd tystnadskultur inom kriminella kretsar och utsatta områden. Denna studie uppmärksammar den problematik som finns kopplad till utredningar av dödligt våld i kriminella miljöer. Intervjuer har gjorts med fem utredare som är, eller nyligen har arbetat, med dessa ärenden inom Polismyndigheten. Materialet har analyserats med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys, och resultatet har kopplats till teorierna *rational choice*, *broken windows*, samt *organisatoriskt lärande*. I resultatet har identifierats svårigheter kopplade den resursbrist som tydligt framkommit under studiens gång, där det efterfrågas ett större antal utredare samt bredare kompetens, kunskap och erfarenhet. Vidare har framkommit att det förekommer svårigheter i att få människor att vittna vid dessa typer av brott. Slutligen efterfrågas av intervjupersonerna större legala möjligheter i form av övervakning.

Nyckelord

Gängkriminalitet, dödligt våld, polisiära utredningar, socialt utsatta områden, uppklaringsgrad

Innehållsförteckning

1. Inledande kapitel.....	1
1.1 Inledning.....	1
1.2 Syfte och frågeställningar	2
1.2.1 Syfte.....	2
1.2.2 Frågeställningar.....	2
1.3 Begreppsdefinitioner	2
1.4 Disposition	3
2. Tidigare forskning	3
2.1 Historisk översikt.....	5
2.3 Samhälleliga faktorer	8
3. Teoretisk utgångspunkt.....	9
3.1 Rational choice	9
3.2 Broken windows	10
3.3 Organisatoriskt lärande	11
4. Metod	12
4.1 Metodologisk ansats	12
4.2 Semistrukturerade intervjuer.....	14
4.3.1 Genus	16
4.4 Validitet och reliabilitet.....	16
4.5 Etiska ställningstaganden	17
5. Resultat och analys.....	17
5.1 Organisation	18
5.1.1 Resurser.....	18
5.1.2 Motivation.....	20
5.1.3 Förundersökningsledarens roll.....	20
5.1.4 Genus	21
5.2 Utredningsmetodik - att utreda dödligt våld.....	22
5.2.2 Bevisvärdering.....	23
5.2.3 PUG-metodiken.....	23
5.2.4 Offrets bakgrund.....	24
5.3 Tystnadskultur	25
5.3.1 Vittnen	25
5.3.2 Om ditt barn.....	26
5.4 Konsekvenser.....	27
5.4.1 Polismyndighetens uppdrag.....	28
5.4.2 Narkotika	28
5.4.3 Allmänhetens roll.....	29
5.5.1 Nyckelpersoner	30
5.5.2 Övervakning.....	30

5.5.3 Broken windows	31
6. Diskussion	32
6.1 Organisation och utredningsmetodik.....	32
6.2 Tystnadskultur	34
6.3 Konsekvenser.....	35
6.4 Åtgärder	35
6.5 Framtida forskning.....	36
6.6 Slutligen.....	37
7. Litteraturförteckning.....	38
8. Bilagor.....	42
Bilaga 1.....	42
Bilaga 2.....	44

1. Inledande kapitel

1.1 Inledning

I en studie från Sturup et al. (2019, s.365–366) påvisas en kraftig ökning av det dödliga skjutvapenvåldet. Detta utgör en stor del av det sammanlagda dödliga våldet i kriminella miljöer. Statistik kring övrigt dödligt våld i dessa miljöer är inte lika tydlig. Vidare presenterar Sturup et al. (2019, s.365) att ökningen av dödligt skjutvapenvåld under perioden 1996–2015 är femfaldig samt att Sverige, i en jämförelse som gjorts mellan 12 europeiska länder, ligger högst per capita vad gäller dödligt skjutvapenvåld bland män mellan 15 och 29 år. Samtidigt visar Brå (2021) att Sverige tidigare varit ett av de europeiska länder med lägst antal mord. Från år 2005 har det dödliga skjutvapenvåldet i kriminell miljö dock ökat och en generell ökning av samtliga typer av dödligt våld kan ses från 2013. Tidigare kompenserade minskningen i det övriga dödliga våldet för ökningen av det dödliga skjutvapenvåldet, men så är inte längre fallet.

Kriminolog Mikael Rying menar på att det skett en markant ökning av antalet dödliga skjutningar i kriminella miljöer sedan 2015, samt att det saknas antydning till minskning. Uppklaringsgraden för dessa fall år 2020 var på 26 procent, medan 89 procent av fall av övrigt dödligt våld klarades upp (Polisen, 2022). Mellan åren 2015–2018 var uppkklaringsgraden för mord i kriminell miljö 33 procent i Göteborg (Andrén & Rankinen, 2019)¹. En av de främsta konsekvenserna av denna låga grad av uppklaration är att en absolut majoritet av gärningspersoner varken åtalas eller fälls för brott (Polisen, 2022). Rimligtvis finns en stor risk att medborgarnas tilltro till Polismyndigheten urholkas när rättsväsendet inte lyckas fullfölja sitt uppdrag.

När Riksrevisionen granskade Polismyndigheten år 2020 framkom att det arbete som myndigheten utför i utsatta områden inte uppfyller uppsatta mål (Regeringen, 2020/21:108, s.4). Vidare anser Riksrevisionen att Polismyndighetens uppfattning om utsatta områden varierar stort beroende på vem som gör identifieringen och från vilken station denne kommer från. Polismyndighetens arbete saknar en nationell enhetlig systematik, vilket påverkar arbetet med de utsatta områdena. Dessutom framkommer att någon uppföljning gällande

---

¹ Vi har varit i kontakt med en kriminolog samt en polisanställd, vilka hänvisade oss tillbaka till dessa siffror.

resursfördelningen och dess funktion inte görs (Regeringen, 2020/21:108, s.5). Detta kan givetvis påverka senare utredningar i form av avsaknad av bevismaterial eller vittnen, eftersom det saknas en funktion som ser över att den resursfördelning som beslutats om också är den som verkar i verkligheten.

Målet med studien är att belysa problematiken kopplat till polisiära utredningar i en svensk kontext. I synnerhet till de som bedrivs i Göteborg/Region Väst. Denna avgränsning har gjorts av bekvämlighet, då vi båda är hemmahörande i Västra Götaland, samt sedan tidigare har kontakter inom Polismyndigheten i regionen.

1.2 Syfte och frågeställningar

1.2.1 Syfte

Studien syftar till att undersöka vilka utredningsmässiga svårigheter som finns kopplat till utredningar av dödligt våld i kriminella miljöer. Vi vill undersöka vilka faktorer som påverkar, och eventuellt försvårar, arbetet för Polismyndigheten. Vidare kommer diskuteras vilka konsekvenser dessa faktorer har för samhället.

1.2.2 Frågeställningar

- Vilka faktorer kan förklara varför uppklaringsgraden av dödligt våld i kriminella miljöer inte är på samma nivåer som övrigt dödligt våld? Vilka vidare konsekvenser har detta?
- Vilka åtgärder lyfts fram av utredare inom Polismyndigheten i Göteborg/Region Väst som kan bidra till att uppklaringsgraden för utredningar av dödligt våld i kriminella miljöer ska öka?

1.3 Begreppsdefinitioner

Dödligt våld i kriminella miljöer: Den definition som föreligger i denna studie är de fall där det förekommit dödsfall kopplade till kriminell miljö, liksom de som innefattas i Millers definition av gäng (1992, s.21). I kategorin dödligt våld innefattas olika former av dråp, fullbordat mord samt misshandel med dödlig utgång (Forselius & Granath, 2017, s.50). När rapporten benämner miljöer inkluderar detta både fysiska och sociala miljöer.

Kriminella miljöer: En miljö där en eller flera personer tillsammans på ett systematiskt vis begår kriminella handlingar, exempelvis någon form av organiserad brottslighet eller narkotikaförsäljning för att på så vis tjäna pengar (Brå, 2020:4, s.20).

PUG: Polisens metodstöd för utredning av grova våldsbrott (Polisen, 2021). En handbok för Polismyndighetens utredare, handboken innehåller både vilka åtgärder som ska göras och i vilken ordning samt hur den grupp som ska genomföra utredningen ska sättas samman.

Tystnadskultur: “När begreppet används i relation till brottslighet beskriver det ofta rättsväsendets svårigheter att få information från exempelvis vissa grupper eller områden” (Brå, 2019:10, s.17).

1.4 Disposition

Uppsatsen delas in i sju avsnitt där det första avsnittet inkluderar inledning, syfte samt frågeställningar. Det andra avsnittet handlar om tidigare forskning. Här presenteras en sammanställning av relevanta rapporter och artiklar vilka är av relevans för forskningsfrågan. Det tredje avsnittet berör teoretisk utgångspunkt och omfattar *rational choice*, *broken windows* samt *organisatoriskt lärande*. Det fjärde avsnittet berör metod och presenterar dels de val som gjorts av metod och ansats, tillvägagångssätt, de avgränsningar som gjorts, ett stycke om genus och dess betydelse för studien, en diskussion om validitet och reliabilitet, dels etiska ställningstagande. Det femte avsnittet innefattar resultat och analys, där citat från intervjuer med utredare presenteras samt analyseras med hjälp av tidigare forskning och teorier. Detta följs av det sjätte avsnittet, som vidare diskuterar resultatet i relation till tidigare forskning, teoretisk utgångspunkt samt metod.

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras forskning som bedömts vara relevant för studien samt för de kunskapsluckor som önskas fyllas. Avsnittet har strukturerats utifrån tre teman: *bakgrund*, *organisatoriska faktorer* samt *samhälleliga faktorer*. Sökningar som gjorts för att hitta denna forskning presenteras i bilaga 2.

Det finns begränsat med svensk forskning kring mordutredningar av fall kopplade till kriminella miljöer. I ett PM från Polismyndigheten (Sturup, et. al., 2019) menas att det finns "en stor samlad kunskap om strategiska och taktiska beslut" kopplat till ämnet men även att det existerar "en stor avsaknad av information om detta i skriftlig form". Kunskapen överförs istället kunskap genom muntlig kommunikation. *Polisens metodstöd i för utredning av grova våldsbrott* (PUG) har framställts ur generell empiri kopplat till dessa utredningar (Polismyndigheten, 2017). Dock saknas mer djupgående kunskap gällande att utreda dödligt våld i kriminella miljöer. Den låga uppkläringen pekar på att det krävs mer än enbart det metodstöd som idag finns tillhands vid denna typ av utredningar. Arbete med fortsatt utveckling av metodstödet är aktuellt för att fånga mer djupgående överväganden enligt Sturup (2019; i Sturup, et. al. 2019, s.5) I PM:et från Polismyndigheten (Sturup, et. al, 2019) poängteras vidare ett behov av att "studera och förbättra taktiska beslutsprocesser inom förundersökningar" i och utanför Sverige.

År 2014 genomfördes en förrapportsstudie där ett flertal förslag lyftes fram. Exempelvis rörande specialåklagare, mer metodiskt arbete med vittnen samt särskilda utredningsgrupper för grova våldsbrott i kriminella miljöer, vilket Sturup et. al. (2019, s.6) redogör för i PM:et från Polismyndigheten. Samma år arbetade (f.d.) Länskriminalpolisen i Stockholm fram ett förslag som, bland annat, tog avstamp i att utredningsverksamhet av detta slag skulle utformas på ett än mer systematiskt och samordnat vis (Sturup et. al., 2019, s.6). I dagsläget går inget sådant att finna inom Polismyndigheten, mer än PUG.

Gustafsson (2018; i Sturup, et. al. 2019, s.6) menar att det förekommer brister inom Polismyndighetens initiala utredningsarbete. Bland annat förekommer brister gällande avsaknad av omständigheter beskrivna i den första rapporteringen samt fel när det kommer till att kategorisera den grova kriminaliteten. Dessa faktorer kan påverka det straffrättsliga utfallet.

Det finns således begränsat med forskning på området i Sverige, vilket bland andra Sturup et. al. (2019) belyser i sitt PM från Polismyndigheten. Däremot har Brottsförebyggande rådet (Brå) publicerat ett antal rapporter, vilka kommer användas som delar av underlaget för studien. Internationellt sett är forskningen större, om än också denna relativt tunn, och vissa delar av detta presenteras under kommande avsnitt.

2.1 Historisk översikt

Det dödliga våldet i Sverige var som högst på 1980- och 1990-talet, enligt vad som finns dokumenterat. Dock har en ökning av det dödliga skjutvapenvåldet identifieras i närtid (Sturup et al. 2019, s.370). En studie genomförd i Sverige visar på en fem gånger så stor ökning av dessa brott under åren 1996–2015 bland 15–29-åriga män. Det dödliga våldet kan i stor utsträckning härledas till kriminella miljöer och konflikter mellan gängmedlemmar. Vidare visar statistik från Polismyndigheten en ökning av det dödliga skjutvapenvåldet i kriminell miljö mellan åren 2006–2017 från 8 till 37 fall. Dessa skjutningar kan härledas till narkotikaförsäljning och utsatta områden (Rostami, 2022, s.4). Poängteras bör dock att 2017 är det år med flest noterade fall av dödligt våld i kriminella miljöer. Genomsnittet för femårsperioden 2013–2017 ligger på den lite lägre siffran 26 fall per år, medan genomsnittet för åren 2005–2012 ligger på 11 fall per år, vilket är en tydlig ökning (Brå, 2020:4, s.7).

I huvudsak är denna typ av brottslighet främst kopplad till storstäder. I rapporten *Dödligt våld i den kriminella miljön* presenteras analyser vilka visar på en ökning av denna typ av brott i hela landet. Dock är ökningen störst i Stockholm och Västra Götaland (Brå, 2020:4, s.7–8). Vidare presenteras att de, av Polismyndigheten klassificerade, utsatta områdena har åtta gånger högre antal fall av dödligt våld jämfört med övriga Sverige (Brå, 2020:4, s.8).

De brottsplatser som identifierats vid fall av dödligt våld i kriminella miljöer är ofta belagda utomhus, vilket är en förändring från tidigare. Vidare har det skett en ökning av att det mesta våldet inträffar under kvällar och nätter. Detta har rimligtvis bidragit till en lägre sannolikhet att händelsen ska ha bevittnats av någon utomstående. Vid fall av dödligt våld har andelen män som brottsoffer ökat, från att utgöra två tredjedelar under 90- och 00-talet till att under 10-talet ha ökat till tre fjärdedelar. Mest troligt menas detta bero på en ökning av konflikter i kriminella miljöer. Vidare är 94 procent av samtliga gärningspersoner män. Av de fall som är kopplade till kriminella miljöer har en ännu större könsskillnad påvisats. 97 procent av samtliga inblandade gärningspersoner samt offer är män, och vid de fall då kvinnor faller offer för våldet är de mest troligt inte det huvudsakliga målet. Snarare dödas kvinnorna på grund av den relation de har till en anhörig, pojkvän eller sambo. Alternativt dödas de tillsammans med denna person (Brå, 2020:4, s.8).

I rapporten *Dödligt våld i den kriminella miljön* presenterar Brå (2020:4, s.9–10) bland annat en nätverksanalys, vilken visar på att det blivit mer vanligt att de studerade fallen är kopplade till varandra då inblandade är involverade i ett flertal ärenden. Vidare har utvecklingen tett

sig så att det blivit svårare att utläsa bakomliggande orsaker och motiv till dödligt våld i kriminella miljöer. Detta menas delvis bero på avsaknaden av vittnen och uppgiftslämnare. När det framkommer har det oftast att göra med hämnd, ekonomiska motiv eller ett, av gärningspersonen, upplevt hot. Brå visar även på att majoriteten av de inblandade i dessa fall tidigare har misstänkts, eller dömts, för brott. Exempelvis narkotikabrott, våldsbrott, tillgreppsbrott, brott mot vapenlagen samt brott mot knivlagen. Dessa brottstyper har funnits med under hela den studerade perioden. Dock har brottstyperna dödligt våld, övergrepp i rättssak samt utpressning ökat kraftigt vad gäller andelen tidigare misstänkta (Brå, 2020:4, s.9–10).

En kraftig minskning av upplklaringsgraden gällande fall av dödligt skjutvapenvåld har identifierats, från 80 procent år 1990 till 26 procent år 2021. Vidare anses det vara problematiskt för Polismyndigheten att en stor del av de gärningspersoner som begår dessa brott aldrig åtalas eller får en fällande dom. Detta visar också den ännu lägre graden av upplklaring gällande sprängämnesvåldet (Rostami, 2022, s.5). Denna problematik bekräftas även av Brå (2020:4, s.10), vilka även poängterar svårigheter som uppstår till följd av våldet ofta sker med skjutvapen och eller utomhus. Detta leder i sin tur inte sällan till avsaknad av misstänkt gärningsperson i det initiala skedet.

2.2 Organisatoriska faktorer

Ivar A. Fahsing (2016, s.vi) har i sin avhandling vid Psykologiska institutionen vid Göteborgs Universitet presenterat forskning rörande “att utifrån socialpsykologiska och kognitiva teorier undersöka i vilken grad individuella faktorer hos brottsutredaren och systemiska skillnader i utvecklandet av utredares kompetens påverkar vanliga bedömnings- och beslutsfel under utredningar av grov kriminalitet”. Fahsing lyfter exempelvis aspekter kopplat till *confirmation bias*. Bland annat presenteras vad Nickerson (1998) skriver kring att effekten av detta “is so hard-wearing that beliefs persist even after the information that formed the beliefs has been discredited or withdrawn” (Fahsing, 2016, s.31).

Order effects är ytterligare ett begrepp som presenteras i avhandlingen och innebär att den ordning som bevismaterial, eller annat material av betydelse, presenteras har en viss risk att påverka på hur bevismaterial senare i utredningen kommer uppfattas (e.g., Shadish, et al., 2002; i Fahsing, 2016, s.29) Vanligtvis tillkommer bevismaterial i sekvenser under en brottsutredning, varför det också finns en risk att bevis som tillkommer längre fram kan

komma att behandlas felaktigt och bidra till bias (e.g., Brookman & Innes, 2013; Hope, et al., 2004; i Fahsing, 2016, s.29).

Tidigare forskning rörande organisatoriska faktorer behandlar också fenomenet *overconfidence*, vilket har en betydande roll vid brottsutredningar (Adams & Adams, 1960, s.548). Begreppet syftar till att många människor har en stark tro på sin egen kunskap vilket kan bidra till att de överskattar sin förmåga vid beslutsfattande i en utredning och bedömning av bevismaterial. Plous (1993, s.120) menar att detta företrädevis förekommer hos personer med hög auktoritet eller personer som besitter viss expertis.

För att minimera risken för att olika former av bias uppstår är det av stor vikt att ha ett öppet sinne samt ett kritiskt förhållningssätt till bevismaterial. Att arbeta i grupper om ett fåtal individer kan vara både positivt och negativt. Fördelaktigt eftersom det kan bidra till ett bredare perspektiv och fler tankar men det kan också finnas risker. Exempelvis om en person utesluts från, eller blir dåligt behandlad inom, teamet för att denne motsätter sig en idé eller utmanar den stora gruppen. I förlängningen riskerar detta bidra till en osäkerhet och vilja att vara andra till lags, bland annat genom den upplevda lojaliteten gentemot en ledare som kan finnas hos individer såväl som grupper. Detta riskerar i synnerhet uppstå om det finns en person med starka åsikter i en ledande position i gruppen. Denna person kan komma påverka andra till att hämmas i sitt kritiska tänkande vad gäller olika möjliga förklaring, varpå bias riskerar uppsåt (Janis, 1982; i Fahsing, 2016, s.30).

Tidigare forskning belyser *time pressure* som en viktig del i en utredning (Stelfox, 2009, s.17). Det är av stor vikt att så fort som möjligt hämta in den bevisning som finns för att inte gå miste om något. Detta kallas enligt ACPO för *golden hour* (2012; i Fahsing, 2016, s.32). Det finns risk att bevismaterial kontamineras om det inte samlas in vid rätt tidpunkt. Således är det kritiskt att arbetet sker tidseffektivt. Samtidigt är det viktigt att hålla hög kvalitet i utredningsarbetet. Svenson & Maule (1993; i Fahsing, 2016, s.32) menar dock att hög kvalitet kan påverkas negativt av tidspress samt att det kan uppstå en konflikt mellan att vara öppensinnad och att arbeta effektivt med den bevisning som finns. Således kan tidspressen göra att viss bevisning missas eller att en avsaknad av flexibilitet hos utredaren uppstår (Bruner, et al., 1956; Kaplan, et al., 1993; i Fahsing, 2016, s.32).

Ytterligare en faktor som spelar en central roll vid utredningar är motivationen hos personerna som arbetar med dessa (Kunda, 1990; i Fahsing, 2016, s.33). Utredningens kvalitet är beroende av utredarnas motivation och motivationen kan bero på hur intressant ett fall är,

men baseras också på den uppsättning mål som finns. Klein & Kunda, (1993; i Fahsing, 2016, s.33) menar att väl uppsatta mål samt motivation uppnås genom en trygg och arbetsam miljö.

2.3 Samhälleliga faktorer

Den begränsade svenska forskningen har föranlett oss till att främst presentera rapporter från Brå gällande de samhälleliga faktorer som kan kopplas till dödligt våld inom kriminella miljöer. Vidare saknas även uppdaterad internationell forskning på ämnet. Detta poängteras av, bland andra, Carson och Kroovand Hipple, som menar på att “we have little empirical knowledge /.../ about why crime incidents are attributed to gangs” (2020, s.2). Vidare hävdar Roman et al. (2021, s.1) att forskare ägnat mer tid åt att teoretisera kring *desistance* från brott snarare än att studera mer specifikt kring att lämna ett kriminellt gäng.

I Brå:s rapport *Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden* nämns problem som finns inom Polismyndigheten gällande utredningar av grova brott, samt den resursbrist som finns för att kunna arbeta mot mindre allvarlig kriminalitet och ordningsstörningar (Brå., 2018:6, s.13). De menar att bortprioritering av att ingripa vid mindre problematik i utsatta områden, för att fokusera på den grövre kriminaliteten, ökar känslan av att vara bortglömda bland invånarna. Samtidigt har även en minskning i förtroendet för Polismyndigheten noterats. Brå (2018:6) menar vidare att det skulle kunna bidra till ett öppnare samhälle och fler vittnen ifall Polismyndigheten fokuserade mer på den ringa kriminaliteten nedskräpning och övriga ordningsstörningar.

I rapporten lyfts olika faktorer som påverkar förtroendet hos boende i utsatta områden, vilka kan bidra till svårigheter inom Polismyndigheten och de brottsutredningar som genomförs (Brå, 2018:6, s.10). De två mest centrala faktorerna som framkommer är effektivitet och orättvis behandling. Med effektivitet menas att Polismyndigheten enligt de boende i området inte arbetar tillräckligt effektivt med de brott som begås och att detta är ett tecken på att det utsatta området inte prioriteras och helt enkelt glöms bort. Orättvis behandling är något som främst yngre män upplever då de anser att poliser oftare stoppar dessa än andra utan att ha belägg för det. Polismyndigheten menas ställa orimliga krav och saknar respekt gentemot de boende. Detta bidrar till ett lägre förtroende för Polismyndigheten i stort.

Rapporten diskuterar vidare den konflikt som finns för Polismyndigheten gällande att arbeta tillräckligt effektivt med brottsbekämpning utan att för den delen stoppa oskyldiga och på så

vis behandla de boende orättvist. Dock presenteras i rapporten att många boende i utsatta områden har motivation till att samverka med Polismyndigheten och rättsväsendet, men att de gängkriminella kopplingarna aspekterna inom brottsligheten skapar en stor oro för vad som kan hända vittnen (Brå., 2018:6, s.11). Skjutningar i ett område tycks skapa en större oro än andra brott, och bidrar i sin tur till ännu lägre benägenhet att vittna. De boende upplever inte enbart oro för att själva bli utsatt för ett brott om de skulle vittna utan också en oro för att anhöriga och närstående skulle utsättas för hot eller våld. Detta grundar sig delvis i synen på utsatta områden som bortglömda och Polismyndighetens oförmåga att kunna erbjuda säkra vittnesskydd (a.a.).

3. Teoretisk utgångspunkt

3.1 Rational choice

Teorin om rational choice kan vara en lämplig teori att använda för att undersöka varför tystnadskultur uppstår i utsatta områden. Rational choice utgår från att det rationella valet styr vilken handling individen kommer att genomföra (Lab, 2010, s.193). Olika faktorer, exempelvis fördelar och nackdelar, risker samt individens behov av att genomföra handlingen, påverkar i sin tur vad som anses vara just rationellt för individen. Vidare poängterar Lab (2010, s.193) att en handling inte alltid är frivillig, trots att det gjorts ett rationellt val. Rational choice är således ett tänkbart teoretiskt perspektiv för att söka förklara resultatet av denna studie, då teorin bland annat möjliggör en förklaringsmodell till varför individer i utsatta områden väljer att inte vittna eller kontakta Polismyndigheten när dödligt våld i kriminella miljöer sker.

Lab (2010, s.109) menar även att det rationella valet har en central roll för en gärningsperson i beslutet att utföra en kriminell handling. Det handlar bland annat om vad individen får ut av att begå brottet. Exempelvis kan det, inom kriminella miljöer, handla om hämnd för en tidigare handling. Det kan också relateras till makt och den position en individ har i sitt gäng. För att upprätthålla denna makt kan ett visst agerande krävas. Ett agerande som således kan härledas till det rationella valet utifrån önskan om att upprätthålla den makten. Lab (2010, s.110) lyfter att många med kriminella identiteter oftast resonerar kring olika alternativ kopplade till hur ett brott ska begås, snarare än om ett brott ska begås och alternativ till

brottslighet. Inom kriminella miljöer innebär detta att brottet kommer ske oavsett. Brottsprevention blir således av mer situationell karaktär. Visserligen minskar kriminaliteten på den platsen där insatsen genomförs, men enligt Lab (2010, s.110) kan det argumenteras för att det, hos gängkriminella, finns ett underliggande behov av att begå dessa handlingar. Således ligger det rationella valet i vilken plats brottet begås på, snarare än om brottet ska begås eller inte.

Teorin kan även relateras till tystnadskultur genom att resonera kring att vittnen möjligen väger för och nackdelar av att berätta om en händelse för Polismyndigheten. Om vittnet upplever en rädsla för att bli utsatt kan det rationella valet i dessa fall bli att vara tyst. Dessa individers rationella val riskerar således att vara utredningsmässiga svårighet inom polisiära utredningar av dödligt våld i kriminella miljöer.

3.2 Broken windows

Teorin om broken windows innebär att samhället och Polismyndigheten bör fokusera på hantering av ringa brott, för att undvika att dessa eskalerar till grövre kriminalitet. Wilson & Kelling (1982; i Gundhus, 2016, s.201) skriver “/.../ en krossad ruta kan växa till större problem, som narkotikabrott, våld och mord” samt menar att ordningsstörningar beror på samhällets oförmåga att kontrollera invånarna, och att detta på sikt kan leda till grövre kriminalitet. Utifrån teorin är det möjligt att minska den grova kriminaliteten genom insatser mot ringa brottsligheten och ordningsstörningar. Dock kan resoneras kring om detta kan möjliggöra en positiv inverkan även på de platser där kriminella gäng har fått fäste under längre tid, eller ifall det riskerar att skapa en större klyfta mellan de bosatta i de utsatta områdena och Polismyndigheten. Däremot anser Wilson och Kelling (1982, i Gundhus, s.201) att metoderna kopplade till teorin är lämpliga åtgärder för att tidigt ingripa mot kriminella gäng.

Det är svårt att tillämpa teorin helt och hållet till studien, eftersom de gäng som berörs i intervjuerna funnits i dessa områden under många år. Däremot kan den till viss del anses tillämpbar när utredningsmässiga svårigheter gällande dödligt våld i kriminella miljöer undersöks. Skulle Polismyndigheten få bukt på den ringa brottsligheten i området finns det en möjlighet att vissa grupper av människor inte blir initierade till grövre kriminalitet och gängkriminalitet, vilket i sin tur skulle innebära att nyrekryteringen av unga kriminella skulle minska.

I rapporten *Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden* nämns att ringa kriminalitet och social oordning inte får tillräckligt med resurser på grund av att dessa går till utredningar av grövre kriminalitet (Brå, 2018:6, s.13). När samhället och Polismyndigheten väljer att inte lägga resurser på ordningsstörningar i specifika områden bidrar det ytterligare till känslan hos medborgarna av att vara bortglömda eller bortprioriterade. Detta skapar avstånd mellan medborgarna och Polismyndigheten, och skadar sin tur förtroendet för myndigheten. Avsaknad av förtroende kan leda till att medborgarna väljer att avstå från att vittna. Detta kan i sin tur riskera bidra till svårigheter inom utredningar kopplade till skjutningar i kriminella miljöer. Genom ett större fokus på ordningsstörningar och ringa brott menar Wilson och Kelling (1982, i Gundhus, s.201) att förtroendet för Polismyndigheten kan öka, vilket sin tur kan påverka den tystnadskultur som råder i de utsatta områdena. Genom en minskad tystnadskultur finns det en möjlighet att individer i större utsträckning hjälper till vid utredningar av grov kriminalitet, vilket skulle kunna bidra till en ökad uppklaringsgrad av dödligt våld i kriminella miljöer. Den låga uppklaringsgraden som råder kan leda till legal cynicism, vilket enligt Kirk & Matsuda (2011, s.1) uppstår till följd av ett försvagat förtroende för rättsväsendet och ett samhälle där brottsförebyggande åtgärder inte anses vara legala samt en Polismyndighets oförmåga att bedriva ett rättssäkert och tryggt arbete.

3.3 Organisatoriskt lärande

Exploration och exploatering är två begrepp inom det organisatoriska lärandet (Eriksson-Zetterquist, et al., 2015, s.264). Begreppet exploration handlar om att finna och utveckla kunskap i en organisation, medan begreppet exploatering berör omställningen och utnyttjandet av den kunskap som redan finns i organisationen. Båda dessa delar är lika viktiga för en framgångsrik organisation. Problematiskt blir det många gånger för de företag som inte värdesätter exploration lika högt som exploatering. Med detta menas att exploration alltid medför en viss risk för att misslyckas med att finna ny kunskap. Det kan bli kostsamt för företag och det är svårt att sja om utvecklingen i framtiden. De satsningar som görs idag kanske inte är något värda om några år. Därför tenderar organisationer att lägga större fokus på att använda redan befintlig kunskap vilket i sin tur riskerar att sätta organisationen i en osäker position där de blir mer sårbara än nödvändigt. För bästa möjliga överlevnad krävs det att organisationen vågar göra en långsiktig satsning på exploration, alltså ny kunskap, för att ligga i framkant i framtiden (Eriksson-Zetterquist, et al., 2015, s.265).

Polismyndigheten är en organisation med begränsade resurser men med en viktig och avgörande roll i samhället. Det är möjligt att det finns svårigheter med en satsning på exploatering, att finna ny kunskap, samtidigt som den befintliga kunskapen är avgörande för verksamheten och samhället i stort. Om organisationen misslyckas med att finna ny kunskap, samtidigt som resurser tagits från den befintliga kunskapen, kan det dock bli mycket kostsamt. Inte enbart för Polismyndigheten, utan även för samhället i stort. Dock är det enligt Eriksson-Zetterquist, et al. (2015, s.265) viktigt att våga göra långsiktiga satsningar för att fortsätta vara en stark organisation. Enligt detta är det av största vikt för Polismyndigheten att våga lägga resurser på utveckling, för genom detta försöka öka och upprätthålla den legitimitet de har som myndighet inom rättsväsendet.

4. Metod

4.1 Metodologisk ansats

Studien har en induktiv utgångspunkt och analysen utgår från en kvalitativ innehållsanalytisk metod. Analysen görs genom att olika teman som inryms i materialet identifieras. Dessa kan exempelvis presenteras genom citat från intervjuerna (Bryman, 2016, s.677). Inom en kvalitativ innehållsanalys finns möjlighet att reducera det material som framkommer genom att studera vad som är relevant för forskningsfrågan och de teman som följer (Bryman, 2016, s.678).

Metoden lämpar sig för ett större material, vilket kan samlas in på olika plattformar. Exempelvis genom dokument på internet eller som i detta fall, genom intervjuer. Metoden är användbar när ett material ska analyseras systematiskt eftersom det organiseras och delas in i huvudteman och subkategorier (Schreier, 2012, s.61). Kvalitativ innehållsanalys är fördelaktig på så vis att det går att arbeta flexibelt. Med detta menas att metoden möjliggör insamling av ytterligare data samt ändringar i studien, och är inte beroende av att varje steg görs i en viss ordning och färdigställs innan nästa påbörjas (Schreier, 2012, s.24).

Analysen har genomförts induktivt och till stor del datadrivet (Schreier, 2012, s.87). En datadriven analys innebär att material samlas in för att sedan analyseras med hjälp av olika teorier. Vidare har arbetet också delvis varit teoridrivet eftersom en forskningsfråga

formulerades innan intervjuerna genomfördes samt att tidigare forskning bearbetades innan (Schreier, 2012, s.89). Schreier (2012, s.90) menar att detta för med sig en viss risk för subjektivitet vid kodningen av materialet och att förförståelsen genomsyras av den tidigare forskningen som i sin tur kan bidra till blindhet för vissa kontexter. För att minimera denna risk och öka sannolikheten för att finna olika kontexter i materialet, som skulle kunna bidra till en ökad förståelse och ny kunskap om utredningsmässiga svårigheter inom Polismyndigheten för dödligt våld i kriminella miljöer, genomfördes kodningen initialt separat av två personer.

Att arbeta induktivt är fördelaktigt när det eftersträvas en djupare förståelse för ett materials innebörd. För att göra detta formas både huvudkategorier och subkategorier utifrån det insamlade materialet till skillnad från ett deduktivt arbetssätt, där huvud- och subkategorier skapas innan materialet samlas in (Schreier, 2012, s.88).

Vidare finns det ingen konkret formel inom den kvalitativa innehållsanalysen för hur en kodning ska genomföras. Kodningen anses dock spela en viktig roll för analysen men vägen dit kan gå till på olika sätt. Schreier (2012, s.107) redogör för Mayring (2010) som står bakom strategin *progressively summarising your material*. Strategin bygger på att bena ut det som bedöms vara mest viktigas och relevant i det givna materialet. Det som kan anses vara onödig information eller irrelevant för ämnet raderas. Strategin kan ses som en process av olika steg som appliceras för att nå den optimala kodningen. Det första steget handlar om att identifiera och skriva ner de relevanta delarna av materialet. Steg två innehåller arbete med att radera den information som kan anses vara överflödigt eller irrelevant. Steg tre innebär att de relevanta delarna av materialet jämförs med varandra för att identifiera likheter. Dessa likheter skrivs om till en ny del. Syftet med strategin är att finna konkreta huvudkategorier som tydligt speglar det insamlade materialet. Det kan bli problematiskt om materialets viktiga delar skrivs om flertalet gånger, då detta kan leda till att de slutgiltiga kategorierna ligger allt för avlägset från grundmaterialet och således inte reflekterar det insamlade materialet korrekt. Detta skulle kunna påverka både reliabiliteten men framför allt validiteten, eftersom det som ska undersökas då högst troligt inte blir vad som faktiskt undersöks. För att inte begå detta misstag är därför viktigt att under arbetets gång relatera kodningen till forskningsfrågan.

Det sista steget i arbetet med Mayrings (2010; i Schreier, 2012, s.107) strategi är att namnge huvudkategorierna. När kategorierna ska definieras utgår arbetet från fyra steg. Först bör kategorin ges ett lämpligt namn. Nästa steg innebär att kategorin tillges en kortare förklaring

av dess innehåll. I det tredje steget ska exempel från materialet presenteras (Schreier, 2012, s.95). Det fjärde och sista steget är valfritt och används när flera kategorier tenderar att överlappa varandra. Då behövs en förklaring eller reglering för hur besluten har tagits.

Schreier (2012, s.96–98) poängterar att det finns några enkla misstag som lätt inträffar vid namngivning och beskrivning av kategorier inom den kvalitativa innehållsanalysen. Dessa misstag uppstår lätt av att intervjuaren är överambitiös och vill vara exakt i sina benämningar. Först och främst gäller det namngivningen. Ett kort och konkret namn är det optimala, eftersom namnet inte ska vara en definition. Nästa misstag handlar om beskrivningen av kategorin, då det är lätt att bli allt för generell och misslyckas med att belysa vad kategorin står för. Beskrivningen bör bli tillräckligt lång och konkret för att ge en inblick i vad den handlar om. Det tredje misstaget är att beskrivningen blir en repetition av materialets innehåll.

4.2 Semistrukturerade intervjuer

Vid utformandet av intervjuguiden togs beslutet att intervjuerna skulle vara av en semistrukturerad karaktär. Detta för att söka främja ett öppet och flexibelt samtal samt möjliggöra användandet av följdfrågor för att fånga upp nyanser och få vidareutvecklade svar (Bryman, 2016, s.563). Utifrån denna metod gavs intervjupersonerna möjlighet att uttrycka sig fritt och i olika grad om olika teman kopplade till frågeställningarna, vilket gav oss en förståelse för vilka aspekter som ansågs vara av största vikt vid utredningar av dödligt våld i kriminella miljöer. Vidare lät vi inte intervjuguiden styra intervjun. Istället anpassade vi oss efter intervjupersonernas ordning och samt ställde följdfrågor utifrån deras svar, vilket Trost (2010, s.71) menar är fördelaktigt vid skapandet av denna typ av material.

Samtliga intervjuer spelades in på mobiltelefoner. Tidsramen var satt till 75 minuter. I samtliga fall förutom ett användes hela tiden, alternativt mer tid än beräknat. Vid val av intervjuplats valde vi att genomföra två av intervjuerna över zoom och tre av dem i mindre rum i anslutning till intervjupersonernas arbetsplats. Detta val uppstod genom att vi dels tog hänsyn till respondenternas enskilda önsknings i hur intervjuerna skulle genomföras, dels av lämplighetsskäl till följd av sjukdom. Vår upplevelse var att samtalen blev bättre när de hölls på plats, men att videomöte var det bästa alternativet vid två av tillfällena.

Trost (2010, s.67) förespråkar att genomföra intervjuer enskilt istället för att vara två intervjuare. Detta för att minimera den maktobalans som kan uppstå där intervjupersonerna

känner sig underlägsna. Utifrån det faktum att intervjupersonerna var utvalda i egenskap av att vara sakkunniga, samt både äldre och mer erfarna karriärmässigt än intervjuerna bedömdes att studien skulle gynnas av att båda deltog i samtliga intervjuer. Detta möjliggjorde även en uppdelning av roller där vi lyckades fånga upp aspekter som lämpade sig för följdfrågor genom att en av oss var mer aktiv i att ställa frågor, och den andra mer aktiv i att lyssna.

Vid transkriberingen av intervjuerna valdes att ta med den absoluta majoriteten av vad som sagts för att inte råka missa att fånga upp viktiga aspekter. Dock togs vid några tillfällen beslut om att utelämna vissa meningar i enlighet med vad Schreier (2012, s.88) förespråkar. Detta då dessa bedömdes vara allt för irrelevanta för ämnet, eller för att det uppstod problem med att utröna vad som sades.

Intervjusvaren tolkades utifrån en socialkonstruktivistisk ansats där vi, bland annat, utgick från en kritisk inställning till självklar kunskap samt analyserade den information som framkom i relation till den specifika kontext som fanns närvarande. Vidare önskar vi poängtera att utsagorna ägs av intervjupersonerna, vilka har framställt sina egna bilder av verkligheten. Tolkningarna av dessa är dock våra.

4.3 Avgränsning och urval

Studien ämnar till att svara på frågeställningarna utifrån svaren som framkommer från intervjuer med utredare inom Polismyndigheten, och är geografiskt avgränsat till utredare som arbetar, eller i närtid har arbetat, inom Polismyndighetens sektioner för grova brott i Göteborg/Region Väst, varav en tidigare varit chef på en av utredningssektionerna. På grund av relativt smala urvalskriterier fick vi endast tag på fem personer som hade möjlighet att ställa upp under aktuell period. Från början fanns ingen intention att få urvalet av respondenter till intervjuer representativt för kön. Detta utifrån ovan nämnda problematik rörande en relativt liten målpopulation.

Urvalet av respondenter till studien skedde genom ett så kallat *snowball sampling* (Bryman, 2016, s.245). Detta innebär att urvalet gjordes genom att en kontakt upprättades mellan skribenterna och en utredare inom Polismyndigheten. Utredaren vidarebefordrade sin tur kontakt till andra utredare inom Polismyndigheten, vilka matchade urvalskriterierna. Ett problem med snowball sampling är svårigheter i att få ett representativt urval (Bryman, 2016,

s.245). Dock gjordes övervägandet att det, i detta fall, inte fanns utrymme för att ställa upp kriterier kopplade till representation. Hade urvalet fokuserats på att bli representativt utifrån kön hade problematik kunnat uppstå utifrån strävar efter att nå nyckelpersoner inom området, eftersom denna grupp av människor är relativt liten.

4.3.1 Genus

Skribenterna fick kontakt med fem utredare, jämnt fördelat på tre kvinnor och två män. Det var inte ett initialt urvalskrav, men medför att urvalet trots allt kan anses vara representativt för kön. Varför det kan ses som en viktig punkt för studiens syfte är på grund av synen på polisyrket som mansdominerat samt som ett yrke företrädesvis för män (Pettersson, 2016, s.127). Problematiskt inom polisyrket är enligt Pettersson (2016, s.127) den mansdominerade kulturen och de manliga normer som följer i yrket. I detta inryms uppfattningen av att kvinnor ska agera på samma vis som män utifrån de manliga normer som existerar. Lauritz (2009; i Pettersson, 2016, s.128) skriver i sin avhandling hur positiva egenskaper hos poliser framställs på ett manligt vis, medan de mer negativa egenskaperna eller svagheter som finns hos poliser framställs i en kvinnlig kontext. Vidare menar Lander (2018, s.274) att Polismyndigheten har blivit mer jämställd och att det inte bör göras skillnad på manligt och kvinnligt som något biologiskt inom organisationen. Idag finns mångfald som en del av Polismyndighetens målsättning, men fortfarande så genomsyras yrket av maskulinitet enligt Pettersson (2016, s.126). Andersson (2003; i Pettersson, 2016, s.127) menar dock att både kvinnor och män inom myndigheten agerar maskulint vilket kan ses genom hur poliser bär sin uniform, hur de rör sig ute samt hur de talar i form exempelvis skämt.

4.4 Validitet och reliabilitet

Validitet i en kvalitativ innehållsanalys är mycket viktigt att ta hänsyn till. Analysen bör infånga det som är relevant och inget annat. Det är därför viktigt att kodningen går att relatera till forskningsfrågan. Om det finns teman som inte har en koppling till forskningsfrågan är det möjligt att dessa inte är relevanta för studien. Däremot skiljer sig validitet inom kvalitativ och kvantitativ innehållsanalys, då det är mer komplext inom kvalitativ innehållsanalys eftersom det närmast är omöjligt att säga att ett material har fullständig validitet (Schreier, 2012, s.175).

Reliabilitet handlar om att det som studeras ska vara sant och att det håller en hög trovärdighet (Schreier, 2012, s.166–167). Det ska helt enkelt inte finnas några fel i den kodning som har genomförts. Ett sätt att mäta reliabiliteten inom kvalitativ innehållsanalys är ifall en annan person gör samma kodning och får samma resultat. Alternativt att kodningen görs om vid ett senare tillfälle, och att då samma resultat framkommer (Schreier, 2012, s. 167, 169). Hög reliabilitet och validitet tyder på att den undersökning och analys som genomförts också håller en hög grad av kvalitet. Genom att dessa begrepp resoneras kring kan fel upptäcks och hanteras, och arbetet kan hålla hög kvalitet (Schreier, 2012, s.168). Detta hanterade vi genom att, efter transkriberingarna och, läsa igenom varandras texter samt dubbelkoda materialet och vidare jämföra kodningarna. Således anser vi att vi lyckats hålla en hög trovärdighet i det som senare presenteras som studiens resultat.

4.5 Etiska ställningstaganden

Vi har, under genomförandet av studien, tagits hänsyn till de forskningsetiska principerna som redovisas av Bryman (2016, s.170). Samtyckeskravet har hanterats genom att varje intervjuperson blev tillfrågad att medverka. *Konfidentialitetskravet* är en viktig princip eftersom studien berör frågor av känslig karaktär. Därför lades stor vikt vid att minska möjligheten att identifiera intervjupersonerna. Bland annat genom att maska de namn som förekom i samband med samtalen. *Nyttjandekravet* har inte en betydande påverkan på uppsatsen eftersom enskilda individers uppgifter inte samlades in. Det är snarare de breda diskurserna uppgiften syftar till att nå. Hade uppgifter av någon anledning samlats in skulle dessa användas i enlighet med de forskningsetiska principerna.

De nyckelpersoner som deltog i undersökningens intervjuer delgavs information med tydlig förklaring av syfte och metod för att minimera risken att skapa *falska förespeglningar*. Vidare har intervjuerna och studien i stort utformats på sådant vis att ingen person ska ha *lidit skada*.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras studiens resultat. Materialet kommer även att analyseras, bland annat genom kopplingar till den teori och tidigare forskning som beskrivits ovan.

5.1 Organisation

Organisationens roll är mycket viktig när dödligt våld i kriminell miljö ska utredas. Den organisation som behandlas är Polismyndigheten, med fokus på utredare som arbetar, eller har arbetat, inom den. Genom intervjuerna framkommer det en del problematik kopplat till organisationen och ledningen. I synnerhet lyfts ofta resursbrist som en bidragande faktor till problematiken. Gemensamt för intervjupersonerna är att de anser att de ledande funktionerna vid sektionerna är ansvariga för att motivera och engagera sin personal, samt att myndigheten i stort bör se till att resurssätta utefter behov. Vidare diskuteras även genus utifrån aspekten kring om det har betydelse att vara kvinna eller man vid arbete med dessa typer av utredningar.

5.1.1 Resurser

I intervjuerna diskuteras de resurser som faktiskt finns till hands vid fall av dödligt våld i kriminell miljö. Samtliga intervjupersoner menar att de berörda sektionerna inte hinner med allt som behövs göras. Flertalet respondenter belyser att personalbrist, som i sin tur kan leda till brister vad gäller bevisning inom ärenden, kan leda till frustration inom utredningarna. Ytterligare en faktor som menas påverka utredningarna negativt är avsaknaden av kompetens och erfarenhet hos personalen.

Det blir ju så när man är för få. Då får man bara skumma för att komma vidare. (Intervjuperson 2).

Det är en hysterisk avdelning där jag är nu. Och det, nej det kan ju inte handla om på vilken avdelning ens döde hamnar på. (Intervjuperson 3).

Såväl Intervjuperson 2 samt Intervjuperson 3 belyser den resursbrist som de menar finns inom sektionerna för grova brott i Göteborg/Region Väst. Vidare menas på att en effekt av detta blir mindre framgångsrika utredningar.

Vi måste separera det för att få kvalitet i det, och för att de kollegorna som jobbar i det ska få självförtroende. Bra betalt. Bra förutsättningar. Nu är det ett mischmasch våran brottskatalog. (Intervjuperson 5).

Jag tror nog att det är en ledning och styrningsfråga till viss del. /.../ det är sån mängd, ja skjutningarna och morderna är så många så att det finns inte resurser och kompetensen att besätta dom in i den organisationen som egentligen krävs. (Intervjuperson 1).

Intervjuperson 5 menar att det bör vara lämpligt att dela upp organisationen ytterligare då sektionerna för utredning av grova brott idag inkluderar flertalet olika brottstyper.

Intervjuperson 1 poängterar många gånger vikten av att ledningen tar sitt ansvar för att det ska kunna ske en förbättring inom organisationen.

Och också det mänskliga mötet tycker jag är... det är A och O. Det är det viktigaste tycker jag. /.../ att man skapar relationer liksom. (Intervjuperson 2).

Intervjuperson 2 diskuterar relationsskapande samtal i intervjun, och belyser hur resursbristen påverkar detta negativt. Intervjupersonen menar att det är av stor vikt att bry sig i mötet med samtliga inblandade parter, för att kunna driva en bra utredning.

Teorin om rational choice kan förklara hur resursbrist kan vara en bidragande faktor till att vittnen inte vill prata med anställda inom Polismyndigheten (Lab, 2010, s.193). Om personen som bevittnat dödligt våld bor i det utsatta området där dessa kriminella individer lever kan det rationella valet tendera bli att fortsätta vara lojal gentemot gänget istället för att prata med myndighetens representanter. Genom relationsskapande arbete i dessa områden kan personens rationella val förändras ifall en tillit till myndigheten byggs upp, vilket i sin tur kan bidra till att vittnet berättar vad denne sett eller hört. Det rationella valet styr en individs handlingskraft utifrån vad personen anser vara rationellt för sin egen individ.

Alla är inte lika kompetenta. Och sedan så tempot... Att vi tappar i tempo. Vi jobbar måndag till fredag, och fredag går man hem vid tre. Och på fredagskvällarna... Vi är som minst resurs när det behövs. (Intervjuperson 5).

Vi måste satsa större resurser, kompetens och spetsanalys på dom som är utredare och ge dom tid och möjlighet att, att utreda brott, för det tar tid att utreda dom här brotten. (Intervjuperson 1).

Intervjuperson 5 belyser aspekter kopplat till tempo, vilket kan kopplas till *time pressure* och den problematik detta kan medföra (Stelfox, 2009, s.17). Vidare menar Svenson & Maule (1993; i Fahsing, 2016, s.32) att det är svårt att kombinera högt tempo, till följd av tidspress, med hög kvalitet i arbetet med utredningen. Intervjuperson 5 poängterar dock att utredarna arbetar på bra fram tills helgen, men att arbetet därefter hämmas utifrån kombinationen av resursbrist samt en ökad mängd brott under helgen.

Samtliga intervjupersoner efterfrågar mer kompetens inom sektionerna. Idag saknas den breda kompetensen över hela personalstyrkan, vilket gör Polismyndigheten sårbar.

Avsaknad av övergripande kompetens inom personalgruppen kan riskera bidra till *confirmation bias*, vilket Fahsing (2016, s.31) redogör för innebär felande i bedömningen av ett material, exempelvis bevis. Således skulle detta kunna bidra till brister inom ärenden, samt möjligtvis nedläggningar av utredningar vilka hade kunnat drivas till åtal ifall kompetensen fanns.

Vidare kan efterfrågan på mer kompetens kopplas till begreppen exploration och exploatering inom det organisatoriska lärandet. Dessa berör aspekter kring att finna, utveckla, omsätta och utnyttja kunskap (Eriksson-Zetterquist, et al., 2015, s.264). Genom att utveckla metoder för brottsutredning, samt att kunskapen kring vad som i dagsläget fungerar delas med samtliga anställda, kan uppklaringsgraden av det dödliga våldet öka.

5.1.2 Motivation

Utredarnas motivation i en mordutredning diskuterades under intervjuerna. Motivationen menas överlag vara hög. Samtliga intervjupersoner anser att ledning och chefer ansvarar för att motivera och skapa uthållighet hos sin personal.

Det finns inte en enda polis som inte vill lösa ärendena. Det är det enda vi vill göra, /.../. (Intervjuperson 3).

/.../ min erfarenhet är i alla fall att alla är jättemotiverad och tycker att det är roligt. (Intervjuperson 2).

Generellt menar intervjupersonerna att motivationen inte är en svårighet vid denna typ av brottsutredning. De upplever att alla är motiverade och vill göra ett bra jobb, bland annat för att anhöriga till offret ska få upprättelse. Däremot poängterades vid flertalet tillfällen att motivationen ofta är som högst i initialskedet av utredningar, och att det är viktigt att det finns ledande funktioner som ansvarar för att hålla uppe motivationen hos utredarna, även när arbetet går långsamt framåt, och i vissa fall helt stagnerar. Vikten av detta bekräftas av Kunda (1990; i Fahsing, 2016, s.33) som menar att en hög motivation bidrar till hög kvalitet i utredningsarbetet.

5.1.3 Förundersökningsledarens roll

En nyckelfunktion i en mordutredning är förundersökningsledaren. Denna spelar en viktig roll i att motivera och leda sina medarbetare, men bär även som ansvaret att prioritera den eller de hypoteser som bör få mest fokus under olika skeenden av en utredning.

Det bottnar ju i att alla vill göra ett bra jobb. Ingen vill ju sitta där med dumstruten sen. Men vi lyssnar på varandra. (Intervjuperson 5).

Det finns utredare, utredningsledare och spaningsledare som har en jäkla bra koll på, på gängen, på konflikterna /.../. (Intervjuperson 3).

Här är utdrag gällande förundersökningsledarens roll i utredningsarbetet. Samtliga intervjupersoner anser att det är av betydande roll vem som är förundersökningsledare. Adams och Adams (1960, s.548) poängterar att vissa personer har en övertro på sin egen förmåga. Ifall en förundersökningsledare sitter på denna typ av övertro riskerar utredningen att påverkas negativt. Exempelvis utifrån confirmation bias. Ingen av intervjupersonerna har dock upplevt att de inte fått komma till tals eller att en förundersökningsledare sätter sig över sin personal i de konstellationer de själva arbetat i.

5.1.4 Genus

Frågan ställdes till respondenterna huruvida de ansåg att utredare behandlas olika utifrån könstillhörighet.

/.../ kompetensen och en blandning av kvinnor och män är väl absolut att föredra. (Intervjuperson 1).

Jag är jävligt trött på män som, om vi pratar inne i myndigheten, så är män... män är ju jättejobbiga. (Intervjuperson 2).

Jag tror att det var lite tydligare för några år sen, /.../, vi har blivit mycket bättre, men vi är nog inte helt 100 procent bra ännu. (Intervjuperson 3).

Bland intervjupersonerna finns en oenighet kring genus och dess betydelse inom sektionerna. Intervjuperson 1 menar att enbart kompetensen hos individen är avgörande, medan Intervjuperson 2 ger flera exempel på där kvinnor har förminskats. Intervjupersonen anser att detta ökat de senaste åren. Detta skiljer sig från vad Intervjuperson 3 menar kring att det blivit bättre med tiden.

Historiskt sett har kvinnor varit underlägsna män inom Polismyndigheten, vilket Nyzell & Larsson (2016, s.46) redogör för. Samtidigt poängterar Andersson (2003; i Pettersson, 2016, s.127) precis det som Intervjuperson 3 tar upp - att det fortfarande råder patriarkala strukturer inom Polismyndigheten.

5.2 Utredningsmetodik - att utreda dödligt våld

Det finns olika sätt att arbeta inom en utredning, vilket lyfts under intervjuerna. Bland annat kopplat till utredningsmetodik samt hypotesprövning kontra enkelspårighet. Exempelvis diskuteras olika tillvägagångssätt för att genomföra en förundersökning som håller för en fällande dom.

Det är ett hantverk att utreda mord. (Intervjuperson 1).

Citatet belyser svårigheten med en mordutredning. Det är flera olika faktorer som gör en mordutredning framgångsrik. Olika former av bias kan uppstå, och det gäller att ha ett öppet sinne för att inte missa viktiga detaljer enligt Intervjuperson 1. Detta bekräftas av Janis (1982; i Fahsing, 2016, s.30) som poängterar vikten av att ta in olika perspektiv och tankar från en utredningsgrupps samtliga medlemmar.

5.2.1 Hypotesprövning

Att arbeta brett är något som intervjupersonerna menar på oftast görs i mordutredningar. Samtliga menar på att de har kvar en öppenhet för olika hypoteser, trots att det många gånger kommer in initiala spår som visar på en specifik riktning.

/.../ just när det gäller dom kriminella gängen så tycker jag nog att man har en rätt bred... Man tänker brett från början. Samtidigt är det ju så att sker det ett mord i ett kriminellt gäng så är det ju ett annat kriminellt gäng som har begått det där. (Intervjuperson 1).

Jag vill tro att vi arbetar brett. Men det är väldigt enkelt att fastna i ett spår och så går man fullt ut på det. Men å andra sidan så har vi dom resurserna vi har. Man får bestämma sig för en inriktning /.../. Men det är ju viktigt för oss om vi ska ha en fällande dom att utesluta alla andra tänkbara gärningsmän. (Intervjuperson 4).

Ovanstående citat belyser frågor som berördes i samtliga intervjuer. Det menas vara av stor vikt att jobba brett initialt för att snabbt samla in bevismaterial. Vidare påpekar nästan alla intervjupersoner vikten av bra underrättelse och kartläggning. Detta för att snabbt kunna agera och få fram information om vem som har gjort vad. De menar att Polismyndigheten i Region Väst redan är mycket bra vad gäller detta. Däremot nämns av, bland annat, Intervjuperson 4 att utredningar tenderar att bli enkelspåriga ifall det finns ett spår som verkar vara korrekt. Detta kan sättas i relation till begreppet *confirmation bias*, då enkelspårighet kan leda till att uppenbara bevis missas (Fahsing, 2016, s.31).

5.2.2 Bevisvärdering

Ett problem som lyfts under intervjuerna är bristande kunskap kring vilka bevis som krävs för att en utredning ska gå till åtal och till fällande dom. Det anses vara problematiskt att många åtal ogillas och misstänkta frias.

/.../ där kanske vi skulle bli bättre på att veta vad det är som domstolen önskar i bevisvärdering för att få fällande domar. /.../ ogillade åtal eller friande domar blir liksom en boost för dom kriminella gängen helt enkelt. (Intervjuperson 1).

Det som kan vara viktigt de tre första dagarna kan visa sig vara helt ointressant, och sen så vecka tre så "vafan, det var ju det!". (Intervjuperson 2).

Intervjuperson 1 och 2 diskuterade bevisvärdering och vikten av att ha kunskap om vad som behövs. Många gånger nämndes det i intervjuerna att utredarna vet vem som begått brottet, men att bevisningen är otillräcklig i domstol. Intervjuperson 1 anser att det behövs bättre konkret kunskap om vad som behövs för att kunna åtala och döma en person för brottet, eftersom ogillade åtal och friande domar kan motivera de kriminella nätverken. Begreppet *overconfidence* beskriver detta som ett problem som härstammar från en övertro på sig själv och sin kompetens, vilket påverkar beslut och värdering av bevis (Adams & Adams, 1960, s.548). Vi ställer oss dock frågande till varför denna kunskap menas vara en bristvara, när detta har en central roll i brottsutredningar.

5.2.3 PUG-metodiken

PUG är ett metodstöd som används i utredningar av dödligt våld i kriminella miljöer.

För att kunna utreda dödligt våld generellt, och egentligen större komplexa utredningar, så behöver man en struktur och det är det som PUG-metodiken är /.../. (Intervjuperson 1).

Ibland kan jag tycka att det blir en nackdel. Att det blir för... Har man inte en spaningsledare som "nu räcker det" /.../ det är detta som är det sämsta med PUG. Men det beror helt på vem som är spaningsledare i ärendet och hur fria tyglar den personen ger sin personal. (Intervjuperson 2).

Den har utvecklats till ett jättebra metodstöd tycker jag, och för oss just hur man organiserar sig /.../. (Intervjuperson 4).

Gemensamt för samtliga intervjupersoner är att de anser att PUG fungerar bra och är ett viktigt hjälpmedel i hanterandet av all den information som kommer med en brottsutredning. Generellt efterfrågar intervjupersonerna struktur, vilket de anser att PUG ger. Däremot anser

några av intervjupersonerna att utredningarna kan bli lite väl stora. Sturup (2019; i Sturup, et al., 2019, s.5) menar att det finns en nödvändig utvecklingspotential i metodstödet, eftersom den låga uppklaringsgraden inte har vänt trots att utredningar genomförs med hjälp av PUG. När en grupp arbetar utifrån PUG hanterar dessa enbart ett ärende i taget, vilket kan anses vara fördelaktigt. PUG kan jämföras med det organisatoriska lärandet och exploatering, där den befintliga kunskapen används för att uppnå bra resultat (Eriksson-Zetterquist, et al., 2015, s.264).

5.2.4 Offrets bakgrund

Under intervjuerna diskuterades om ifall offrets bakgrund spelar någon roll för en utrednings fortskridande och utredarnas inställning. Frågan ställdes om ifall mindre resurser läggs på dödligt våld i utsatta områden kontra icke utsatta områden.

Absolut inte. Vi lägger mer tid och energi vid dom här gängärendena än vad vi gör på alla andra.

(Intervjuperson 3).

Det är fan inte så. Man vill ha det till det ibland och vi har ju ofta det i de miljöerna att "det är för att jag är invandrare", "det är för att jag bor i Hammarkullen" men den resursen är fan exakt den samma.

(Intervjuperson 5).

Kring frågan var samtliga intervjupersoner eniga i att det inte görs någon skillnad. Däremot nämner flera av intervjupersonerna att bilden av Polismyndighetens arbete lätt vinklas åt att det inte görs något när gängkriminella dödar gängkriminella. Intervjupersonerna menar att de gör sitt absolut bästa alldeles oavsett. Bland annat Intervjuperson 3 menar att det läggs mer resurser på dessa brott, eftersom det är svåra ärenden.

Resurser anses ha en central roll i påverkan på befolkningen i utsatta områden (Brå, 2018:6, s.10). Skulle Polismyndigheten arbeta än mer effektivt med utredningar kopplade till dessa områden finns en chans att förtroendet för Polismyndigheten skulle öka. Större fokus på att klara upp brott och mer resurser till mordutredningar skulle således kunna bidra till en ökad trygghetskänsla, vilket enligt Brå (2018:6, s.11) är en faktor som, bland annat, påverkar benägenheten att vittna.

5.3 Tystnadskultur

Samtliga intervjupersoner tog självmant upp tystnadskulturen som en svårighet och det förekom utförliga diskussioner kring vad tystnadskultur innebär och får för konsekvenser. Enligt dem kan tystnadskultur ses som en benämning på den rädsla som finns hos vittnen till ett brott, alternativt bosatta i det utsatta områden där ett brott har skett. Det kan också ses som en benämning på lojalitet, bland annat från gängmedlemmarna själva, till det kriminella gäng som styr ett område eller har begått ett brott.

./.../ det som man stöter på är ju liksom att folk inte vill prata. Det är ju tystnadskulturen. (Intervjuperson 2).

./.../tystnadskultur skulle jag vilja säga. Man pratar inte, man är rädd för vedergällningar, man golar inte ./.../. (Intervjuperson 4).

Tystnadskultur menas vara ett av de största problemen i en utredning av dödligt våld i kriminella miljöer. Intervjuperson 2 menar att det är problematiskt att få bosatta i ett utsatt område att prata. Även om Polismyndigheten får fast en kriminell så står flertalet personer på kö till att fylla den positionen i den kriminella grupperingen. Intervjuperson 4 menar att de bosatta är rädda för vilka konsekvenser som kan uppstå om personen i fråga väljer att dela information till Polismyndigheten. Rädslan för sin egen och anhörigas säkerhet berördes av samtliga intervjupersoner. Detta diskuteras även i rapporten *Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden*, där Brå (2018:6, s.11) presenterar att det finns en enorm rädsla för vilka konsekvenser ett vittnesmål kan leda till. Tystnadskultur kan förklaras med hjälp av teorin om rational choice, då en individs rationella val inte behöver innebära att handlingen kopplat till detta per se är frivillig (Lab, 2010, s.193). Rädslan för konsekvenserna, samt eventuella hot, gör att det rationella valet blir att inte vittna.

5.3.1 Vittnen

I samtliga intervjuer berördes vittnets betydelse för en mordutredning samt svårigheter med att få tag i vittnen kopplade till dödligt våld i kriminella miljöer.

Ja, vi har ju mord där vi vet ju om att folk har sett det. Men "nej, jag såg ingenting", "jag hörde inte skotten". "Det måste du gjort." "Nej.". (Intervjuperson 5).

Gäller det gängmord så är det mycket svårare att hitta vittnen. (Intervjuperson 4).

Att få tag i vittnen till ett brott av dödligt våld i kriminell miljö upplevs vara svårt. Intervjuperson 4 beskriver detta fenomen. Intervjupersonerna menar dock att det oftast, men inte alltid, inte är någon fara att vittna. Intervjuperson 5 statuerar ett exempel på hur det kan vara i ett förhör där utredarna vet med säkerhet att en person har bevittnat händelsen men ändå vägrar att prata. Enligt Brå (2018:6, s.10) har rädslan en central roll för människors benägenhet att vittna. Inte enbart rädslan för sin egen säkerhet utan också för deras anhörigas risk att utsättas. Vidare menar Brå att de bosatta i utsatta områden är motiverade till att få bort den grova kriminaliteten, men att det samtidigt finns en rädsla för de kriminella grupperingar som verkar i området.

5.3.2 Om ditt barn...

En fråga som ställdes under intervjuerna var om intervjupersonen skulle uppmuntra sitt eget barn till att vittna ifall denne bevittnat dödligt våld i kriminell miljö. Efter resonering framkom att majoriteten hade gjort detta, bland annat då de själva arbetar inom Polismyndigheten och upplever att de, utifrån deras rättspatos, inte hade kunnat avråda från att vittna. Däremot resonerade några av dessa kring att de hade avrått från att vittna om vittnesmålet inte skulle vara av avgörande karaktär.

Nä men jag hade ju liksom, absolut inte, utifrån vem jag är, jag skulle inte klara av att avråda mina barn från att vittna i ett mord. Det hade blivit lite konstigt. Men naturligtvis hade jag hjälpt dom att hantera hur det går till kanske. (Intervjuperson 1).

Det är jättesvårt, men jag hade inte kunnat inte säga att man inte ska vittna. (Intervjuperson 2).

Eh, hehehe, den var känslig, jag hade nog avrått, faktiskt... Av rädsla för att barnen ska komma till skada. (Intervjuperson 4).

Nej fan det är ju så... Jag hade nog förmått dem att vara försiktiga. Ehm... Det ställer till sådana jävla problem alltså. Och jag vet inte hur vi ska komma runt dem. (Intervjuperson 5).

Som ovanstående citat visar var frågan känslig. Samtliga intervjupersoner menar att det är ett svårt beslut eftersom de dagligen arbetar med att få andra att vittna. Samtidigt vet de själva vilka risker som finns och några av intervjupersonerna, 4 och 5, är mer kritiska på grund av eventuella konsekvenser. Men även de andra intervjupersonerna poängterar att de skulle uppmanat till försiktighet. Rostami (2022, s.5) presenterar statistik som visar hur upplklaringsgraden av dödligt skjutvapenvåld minskat drastiskt från 80% till 26% mellan åren 1990–2021, vilket innebär att många gärningspersoner går fria. Det är möjligt att dessa siffror

sätter skräck även i utredarna på samma vis som rädslan har en central roll för de bosatta i utsatta områden (Brå, 2018:6, s.10). Det är inte helt omöjligt att denna rädsla skulle ha en central roll hos utredarna ifall deras barn skulle vittna.

5.4 Konsekvenser

Diverse konsekvenser för mordutredningar diskuterades under intervjuerna. Bland annat identifierades en upplevd nonchalans gentemot Polismyndigheten från gängkriminella. Vidare diskuterades faktorer som försvårar framgång i utredningar samt försök till förklaringar för att beskriva varför dessa konsekvenser uppstår.

Att klara upp mordet i kriminella miljöer är naturligtvis oerhört brottsförebyggande. /.../ det blir en liten ond cirkel desto färre brott som klaras upp, desto än färre brott klaras upp. (Intervjuperson 1).

Det är lite som en hydra tänker jag, hugger du av ena armen kommer det till två, minst två till, och dom ska kämpa om... för marknaden är huvudsaken av narkotika. (Intervjuperson 1).”

/.../ där man kliver in mitt på dagen. Det är 30 grader varmt ute. Det är fullt med folk. Och skjuter av en kille. Alltså det självförtroendet ska man inte ha. Man ska göra det här i en grusgrop mitt i natten. Inte framför vittnen, kameror, galningar som kan följa efter. Det är så jävla nonchalant att göra det. (Intervjuperson 5).

Intervjuperson 1 beskriver frågan bildligt och menar att det är viktigt att tänka på det brottsförebyggande arbetet och hur ett uppklarat brott kan förmedla till de gängkriminella att Polismyndigheten klarar upp ärenden. Vidare nämns problematiken med att inkapacitera gängkriminella individer i utsatta områden kopplad till att det hela tiden finns aspiranter till personens position.

Intervjuperson 5 menar på att det finns en nonchalans inom gängkriminella nätverk gentemot Polismyndigheten. Detta är något som samtliga intervju personer tar upp, om än i olika stor utsträckning. Dock menas denna hänsynslöshet vara en produkt av att Polismyndigheten inte lyckas klara upp brott, vilket ger kriminella utrymme att agera nonchalant då de har ett starkt självförtroende kring att de inte kommer lagföras. Således är det av stor vikta att öka uppklaringsgraden, för likt vad Intervjuperson 1 säger så kan det verka brottsförebyggande. Fler uppklarade brott hade kanske minskat den upplevda nonchalansen och ökat respekten gentemot Polismyndigheten.

En fortsatt låg uppklaringsgrad riskerar att leda till legal cynisms, där Polismyndigheten är oförmögen att säkerställa allmänhetens säkerhet, samt avsaknad av förtroende för Polismyndigheten och rättssamhället råder (Kirk & Matsuda, 2011, s.1). Detta förstärks av Brå (2018:6, s.11) som menar på att skjutningar i kriminella miljöer skapar en stor oro och rädsla hos allmänheten. Dessa känslor kan ha sin grund i att Polismyndigheten inte klarar upp brott, samt inte erbjuder vittnen fungerande skydd.

5.4.1 Polismyndighetens uppdrag

Polismyndighetens uppdrag som brottsutredare och trygghetsskapande försvåras och eller förhindras på grund av olika konsekvenser och svårigheter som uppstår i samband med dödligt våld i kriminella miljöer.

./../ det här grupstrycket är ju oerhört jobbigt för dem. (Intervjuperson 2).

Ja det tror jag och hos allmänheten definitivt, att det påverkar förtroendet när dom märker att vi har massa skjutningar och vi inte klarar att lösa dom. (Intervjuperson 4).

Teorin om rational choice är intressant att ha i åtanke kopplat till dessa citat. Det rationella valet hos en individ baseras på individuella omständigheter (Lab, 2010, s.193).

Intervjuperson 4 menar att det är negativt för samhället att brotten inte klaras upp samt poängterar att det då inte lönar sig att hjälpa Polismyndigheten genom exempelvis vittnesmål.

Och sedan det här materialistiska liksom. När du går på högstadiet ska du ha en jacka för 8000 spänn. Du ska bara ha det. Du måste ha rätt pjucks och... Det är ju svindyrt. Och då föräldrar som varken pratar svenska eller har ett jobb. Hur fan ska du få det liksom? På ett sätt så kan jag förstå det, att de tvingas in i det. (Intervjuperson 5).

Det rationella valet påverkar även unga individer. Intervjuperson 5 nämner ovan att statusen i skolan är viktig och att kläderna ska vara av fina märken och kosta mycket pengar. När dessa individer inte har möjlighet att köpa de dyra plaggen blir rimligtvis ett rationellt val att stjäla dem, alternativt sälja narkotika eller delta i annan brottslighet för att få pengar. Om dessa individer kan välja mellan att ha en fin jacka och vara populär eller ha en billig jacka och bli mobbad, tenderar det rationella valet vara att fixa fram den dyra jackan (Lab, 2010, s.193).

5.4.2 Narkotika

Intervjupersonerna menar att narkotika är den största möjliggörande orsaken till många kriminella handlingar i utsatta områden. Det är extremt stora mängder som cirkulerar i Sverige och narkotikabruk förekommer i flera delar av samhället.

/.../ alltså det handlar ju om knark i 90 fall av 100. (Intervjuperson 3).

/.../ kokain går lika mycket in i Avenyn som i Östermalm som i Partille eller whatever. (Intervjuperson 3).

Narkotika pekas ut som den största anledningen till att gängkriminaliteten ser ut som den gör. Intervjuperson 3 menar att nästan samtliga fall har sin grund i narkotika. Vidare önskas av ett flertal intervjupersoner större medvetenhet bland allmänheten kring problematiken. Det betonas att små mängder narkotika under en festkväll på krogen bidrar till pengar in i de kriminella gängen. Narkotika har även historiskt en stor roll i den kriminalitet som råder i utsatta områden och många brott kan härledas till försäljningen av tunga droger (Rostami, 2022, s.4).

5.4.3 Allmänhetens roll

Allmänheten spelar en betydande roll vid utredningar av grova brott, då människor ofta sitter på viss information, alternativt bevitnat händelsen. Mötet mellan allmänheten och Polismyndigheten kan vara avgörande för utredningens fortskridande.

Jag tänker såhär egentligen... allmänheten som bor i utsatta områden också, de är allvarligt talat, på riktig svenska, förbannat trötta. (Intervjuperson 1).

I de här gängmiljöerna är den ju inte särskilt härlig. Ganska blandat. Över lag är det ju... Man vill inte ha med oss att göra. Jag har varit med om där föräldrar till den avlidne inte vill prata med oss. (Intervjuperson 5).

Samtliga intervjupersoner har en förståelse för varför allmänheten inte vågar prata med Polismyndigheten, men menar att de ibland blir illa bemötta trots att de är där för att hjälpa samt ge de anhöriga ett avslut. Detta kan kopplas till tystnadskultur. Brå (2018:6, s.10) beskriver den konflikt som riskerar att uppstå mellan Polismyndigheten och allmänheten - där allmänheten inte anser att Polismyndigheten är tillräckligt effektiv och känner att dess representanter inte bryr sig. Intervjupersonerna menar dock att de arbetar utifrån de resurser som finns, men att viktig information tyvärr går mistes om när allmänheten inte vill prata. Således existerar en ond cirkel som behöver hanteras i syfte att öka uppklaringsgraden.

5.5 Åtgärder

Under intervjuerna framkommer flera delar utöver resurser som det yttras en avsaknad av. Under denna huvudkategori samlas förslag utifrån intervjupersonernas svar.

Man skulle behöva till exempel eh, som skriver ut förhören, det får ju förhørsledarna själva sitta med när vi /.../. Det finns bättre saker som utredarna kan göra. (Intervjuperson 4).

5.5.1 Nyckelpersoner

I vissa brottsutredning finns personer i nyckelfunktioner med mycket erfarenhet och kompetens. Dock saknas detta i vissa fall, vilket har en negativ påverkan.

Det är viktigt att åklagaren är en person som har erfarenhet av att jobba med den här typen av ärenden. Lite anmärkningsvärt kan tyckas det finns inga särskilt utpekade åklagare egentligen för att jobba med det dödliga våldet. Däremot finns det särskilt utpekade åklagare för att jobba med i princip alla andra brottstyper. (Intervjuperson 1).

/.../ att du vågar ta dom här besluten som kan vara väldigt väldigt svåra och emellanåt extrema gränsländer men att du vågar ta dom för fasen vad vi har nått framgång när vi har vågat gå på. (Intervjuperson 3).

Intervjuperson 1 och 3 diskuterar vikten av att ha nyckelfunktioner med mycket kunskap och erfarenhet. Är personen i ledande roll erfaren ökar chansen att denne vågar ta viktiga och avgörande beslut, vilket ökar möjligheten till att förundersökningen fortskrider och lyckas. Plous (1993, s.120) poängterar dock vikten av att personer i ledande befattning inte får ha en övertro på sig själva och sin kompetens, eftersom detta kan leda till misstag i utredningen. Således är ödmjukhet en viktig faktor inom utredningar.

5.5.2 Övervakning

Under intervjuerna diskuterades övervakning och tankar kring både videoövervakning och avlyssning. Vidare diskuterades fördelar och nackdelar samt den betydande roll som övervakning har för en brottsutredning.

Problemet med övervakningsfilm är ju att det sparas ju ofta bara en kort period /.../. (Intervjuperson 3).

Våra telefonbolag har ju vissa skyldigheter att spara telefonlistor under en viss tid och sen går dom tiderna ut, och då är vi lite sena på det. (Intervjuperson 3).

Det finns ingen lagstiftning, att dom som har kameror har en skyldighet, utan allting handlar om storleken på deras servrar. (Intervjuperson 3).

Gemensamt för alla intervjupersoner är att samtliga vill ha mer övervakning i form av videoinspelning, men också enklare möjligheter för avlyssning av potentiella gärningspersoner. Idag kan avlyssning inte göras om personen inte är misstänkt och det är inte heller möjligt att genomföra avlyssning via någon som har kontakt med den potentiella gärningspersonen. Detta anser samtliga vara frustrerande. Videoövervakning är lättare att komma åt lagmässigt än avlyssning, då det inte kräver ett tingsrättsbeslut. Däremot är flera av intervjupersonerna bedrövade över att allmänheten tycker det är integritetsintrång att ha videoövervakning i samhället. De menar att det enbart finns för att skydda samt att dessa filmer inte skulle användas i andra syften än vad som är tänkt. De anser att videoövervakning kan vara till stor hjälp i utredningar. I intervjuerna framkommer frustration kring svårigheter gällande utrymme för att spara informationen. Det saknas lagar för hur länge videoövervakning ska sparas, och som Intervjuperson 3 nämner handlar det om servernas storlek. Det är viktigt att tidspressen i en utredning inte medför slarvfel eller att bevismaterial missas (Bruner, et al., 1956; Kaplan, et al., 1993; i Fahsing, 2016, s.32) vilket, i relation till vad som redogjorts för ovan, kan bli problematiskt.

5.5.3 Broken windows

I intervjuerna frågades intervjupersonerna huruvida de ansåg att prevention av ringa brott hade kunnat bidra till minskad grov kriminalitet. Svaren skiftar något mellan de olika intervjupersonerna, men generellt menades att en variant av idén som teorin om broken windows bygger på är lämplig. Vidare poängterades av samtliga att det är viktigt att göra förändring för att kunna uppnå förbättring.

Om polisen helt plötsligt sätter till alla resurser för att ta bort den här svarta marknaden som finns, för det finns, då kanske man vänder dom som ändå tycker att polisen ändå gör ett väldigt bra jobb mot polisen istället eller samhället i stort. (Intervjuperson 1).

Ja precis, det är ju jättemycket just när man tittar på klotter och så där, just gällande otrygghet i ett område också gällande moppekörning är otrygghet. (Intervjuperson 3).

Intervjuperson 1 och 3 är mer kritiska till att fullt ut satsa på idén om broken windows. Broken windows handlar om att få bort ordningsstörningar och den ringa kriminaliteten, då denna i sin tur menas bidra den grova kriminaliteten på sikt, enligt Wilson & Kelling (1982; i

Gundhus, 2016, s.201). Båda dessa intervjupersoner menar att myndighetens arbete till viss del bör vara att få bort ordningsstörningar som mopedkörning, klotter etcetera. De är dock kritiskt inställda på grund av den risk de menar på finns gällande att detta kan vändas mot Polismyndigheten. Exempelvis genom att myndigheten då skulle kunna beskyllas för att strunta i den grövre kriminaliteten.

Ja det tror jag ju, det handlar ju om, i dom grova brotten handlar det ju väldigt, väldigt mycket om narkotika och färre ringa brott, har du inte gjort ringa brott är det ju ett större kliv att göra ett grovt brott. (Intervjuperson 4).

Vi kommer ju in i slutet, när allting är för sent. Allting är förbi. Alla personrånen och de ringa narkotikabrotten de har ju redan varit. Nu är det en helt annan... Det går fan inte att rädda de här människorna. De har ju bestämt sig. De är jättekriminella i sina identiteter, de... Så visst, vi i polismyndigheten är en del i kedjan med det brottsförebyggande och vi ska kanske... Närpoliser och områdepoliser, det hänger ju ihop liksom. Men det tror jag spelar roll. Och sedan att det måste finnas alternativ till... Ett alternativ till att välja det livet. Många av dem väljer ju det livet liksom. (Intervjuperson 5).

Intervjuperson 4 och 5 är mer positivt inställda till idén och menar att grov kriminalitet i kriminella miljöer sällan begås av en tidigare ostraffade. Fokus bör läggas på tidiga samhällsinsatser. Intervjuperson 5:s inställning är att personer som hamnat i grov kriminaliteten identifierar sig starkt med denna, vilket försvårar förändring. Vad som sägs i citatet kan kopplas till teorin om rational choice (Lab, 2010, s.193). Valet att inte vara kriminell kräver större fördelar än att vara kriminell. Fördelar som i nuläget menas saknas.

6. Diskussion

Diskussionen disponeras utifrån de huvudteman som har identifierats, presenterats och analyserats under föregående avsnitt, *Resultat och analys*. Dessa anknyts till studiens syfte och frågeställningar samt kopplas till tidigare forskning, teori och metod. Slutligen presenteras några konkreta förslag på åtgärder.

6.1 Organisation och utredningsmetodik

Genomgående lägger intervjupersonerna stor vikt vid den resursbrist som de menar på råder inom Polismyndigheten. Denna brist är kopplad till antal anställda såväl som kompetensen

bland dessa, och skulle kunna vara en bidragande faktor till den låga uppklaringsgrad som finns bland utredningar av dödligt våld inom kriminella miljöer. Det är möjligt att koppla dessa brister till tidigare presenterad forskning kring *confirmation bias* (Fahsing, 2016, s.31), vilket kan menas uppstå vid resursbrist. Exempelvis då det saknas resurser för att gå igenom bevis i tillräckligt stor utsträckning, vilket har poängterats av intervjupersoner. Dock har Polismyndigheten försökt tackla detta, med flera, problem genom ett utarbetat metodstöd, PUG. Samtliga intervjupersoner menar att PUG är en positiv tillgång i utredningsverksamheten.

Den tidigare forskningen tar upp begreppet *order effects*, vilket kan kopplas till vad som nämndes gällande bevisvärdering av intervjupersonerna. Bland vissa av intervjupersonerna poängteras en kunskapslucka gällande bevisvärdering inför att åtal ska väckas samt för att uppnå fällande domar. Dock framkommer att utredarna upplever att de, över lag, gör så gott de kan utifrån de resurser som finns men att de tyvärr sällan uppnår önskat resultat. Detta menas dock snarare bland annat bero på resursbrist kopplat till antal anställda och kompetens samt den rådande problematiken som menas existera vad gäller vittnesmål.

Vidare kan ett resonemang föras kring kopplingen mellan resursbrist och den noggrannhet som förespråkas av Stelfox (2009, s.17) vad gäller *time pressure* i utredningar. Således är det möjligt att tidspressen, som enligt intervjupersonerna är särskilt påtaglig i en utrednings initiala skede, kan skapa en konflikt i att denna tenderar att bli enkelspårig och icke hypotesprövande samt att flexibiliteten hos utredarna hämmas. Dock menar intervjupersonerna att så oftast inte är fallet.

Genom intervjuerna framkommer att motivationen hos utredarna ofta är hög. Intervjupersonerna menar att det är av stor vikt att klara upp ärendena, samt att de är engagerade i att detta ska göras i samtliga fall. Däremot framkommer en upplevd frustration som har sin grund i resursbrist. Utredarna anser dock inte att frustrationen påverkar motivationen direkt, men att denna möjligen kan ta sig uttryck som en generell oro. Detta kan kopplas till vad Klein & Kunda, (1993; i Fahsing, 2016, s.33) diskuterar rörande hur en trygg arbetsmiljö bidrar till hög motivation. Således är det möjligt att intervjupersonernas upplevda frustration och oro kan komma att indirekt leda till en lägre grad av motivation.

I samtal med intervjupersonerna framkommer att samtliga upplever att det, inom Polismyndigheten, finns expertkunskap kring utredningar av dödligt våld i kriminella miljöer. Dock poängteras flertalet gånger att denna kompetens främst besitts av ett fåtal personer,

vilket gör organisationen sårbar för förändringar. Begreppen exploration och exploatering definieras av organisatoriskt lärande. Enligt Eriksson-Zetterquist, et al. (2015, s.265) anses organisationer oftast vara duktiga på att använda kunskap som redan finns. Detta kan sättas i relation till vad som framkommit rörande Polismyndigheten under intervjuerna. Det går att, i intervjuerna, identifiera ett behov av en bredare kunskapsbank bland anställda inom utredningssektionerna. Detta genom att fler utredare och andra nyckelpersoner får utbildning och träning i den kunskap och kompetens som besitts av en minoritet.

Historiskt sett har Polismyndigheten ansetts diskriminera kvinnor. Enligt forskning lever delar av detta kvar, bland annat genom att uniformerna är anpassade efter manskroppen (Andersson, 2003; i Pettersson, 2016, s.127). Trots detta så upplever majoriteten av intervjupersonerna att det har blivit mer jämställt. Några poängterar dock att viss mansdominerad kultur fortfarande lever kvar, vilket stämmer med den presenterade forskningen.

Intervjuguiden utformades för att möjliggöra en öppen diskussion utifrån vad intervjupersonerna själva ansåg vara viktigt gällande utredningar av dödligt våld i kriminella miljöer. Dock önskade vi fånga upp ifall det görs skillnad på vem som är offer i en utredning, då vår upplevelse är att det existerar vis samhällsdiskurs där detta hävdas. Detta gjordes genom en specifik fråga kopplad till den eventuella problematiken. I intervjuerna framkommer att ingen skillnad görs utifrån offrets bakgrund. Snarare framkommer att utredningar där offret har kopplingar till kriminella miljöer tenderar att prioriteras mer än ett flertal andra ärenden. Kanske är en anledning till detta att Polismyndigheten själva önskar ta avstånd från denna uppfattning.

6.2 Tystnadskultur

Genomgående under intervjuerna var tystnadskultur en faktor som dök upp självmant bland intervjupersonerna. Under hela studiens skede har en kritisk inställning varit närvarande kopplat till huruvida tystnadskultur används som ett slags svepskäl för att inte se sina egna organisatoriska brister, eller inte. Vi ställer oss frågan kring om så är fallet; ifall åberopandet av tystnadskulturen som ett problem i utredningar snarare är en bortförklaring för att slippa ta tag i en eventuell resursbrist, vilken i sin tur skulle kunna leda till att goda relationer till allmänheten inte kan skapas och vidmakthållas, eller inte. Dock är vår uppfattning att tystnadskulturen är närvarande i dagsläget, oberoende av resurser och arbetssätt inom

Polismyndigheten. Alltså: vi menar att Polismyndigheten inte kan beskyllas, eller ta hela ansvaret, för den existerande tystnadskultur som finns kopplat till utredningar av dödligt våld i kriminella miljöer. Detta är snarare ett större samhälleligt problem vilken behöver hanteras i flera nivåer.

I rapporten *Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden* från Brå (2018:6, s.11) poängteras att motivation ofta finns hos de bosatta i de utsatta områdena. Problem menas dock vara rädslan kopplad till de kriminella gäng som ligger bakom brotten samt för de eventuella konsekvenser ett vittnesmål kan medföra. Således menar vi vidare att tystnadskultur inte är en problematik som kan skyllas på individuella medborgare. Denna inställning framkommer även i intervjuerna, då majoriteten av utredarna upplever en rädsla inför tanken att en närstående skulle vittna i ett ärende rörande dödligt våld i kriminella miljöer.

6.3 Konsekvenser

Den generella bilden som framkommer i intervjuerna är att det finns en stor nonchalans gentemot Polismyndigheten bland de gängkriminella. Denna nonchalans menas öka i takt med att fall av dödligt våld i kriminella miljöer inte klaras upp. Rimligtvis beror detta på att de kriminellas självförtroende växer vad gäller deras egna förmågor att begå, och komma undan med, brott. Det kan argumenteras för att det rationella valet hos de gängkriminella att fortsätta begå grova våldsbrott gynnas av den låga uppklaringsgraden så till vida att de förstår att sannolikheten att åka fast inte är speciellt stor (2010, s.193). Om uppklaringen varit högre, och risken för lagföring större, hade möjligtvis dessa handlingar upplevts som mindre rationella och gynnsamma. Vidare påverkar detta i sin tur det rationella valet hos allmänheten, hos vittnen och anhöriga när de ser att Polismyndigheten inte lyckas klara upp dessa brott. Det kan resoneras kring att fler uppklarade fall av dödligt våld i kriminella miljöer hade påverkat allmänhetens rationella val. Exempelvis vad gäller inställningen till att vittna, då vittnesmålen eventuellt skulle ses på som någonting som har potential till att göra gott.

6.4 Åtgärder

Intervjupersonerna har en samsyn kring att gängkriminaliteten möjliggörs genom narkotikahandel. Genom åtgärder riktade mot narkotikahandeln finns således en möjlighet att

även den grövre kriminaliteten minskar. Diskussion fördes med samtliga intervjupersoner kring teorin om broken windows (Wilson & Kelling, 1982; i Gundhus, 2016, s.201). I samtalen framkom vissa delade meningar kring broken windows, men samtliga anser att det är viktigt att ta tag i den ringa brottsligheten.

Under några av intervjuerna lyftes en farhåga kring den eventuella uppkomsten av negativa effekter ifall Polismyndigheten i allt för stor grad riktade in sig även mot den mindre allvarliga kriminaliteten. De menar att ett större polisiärt fokus på småbrott potentiellt snarare riskerar att hämma förtroendet för Polismyndigheten, vilket i förlängningen kan försvåra utredningar av dödligt våld i kriminella miljöer ifall relationen mellan allmänheten och Polismyndigheten hämmas. Däremot lyfter intervjupersonerna önskningar om att åtgärder ska vidtas mot de ordningsstörningar som ofta framhålls av lokalbefolkningen, då detta visat sig ha en positiv relationsskapande effekt.

Samtliga intervjupersoner vill se mer övervakningsmöjligheter i form av videoövervakning samt avlyssning och önskar att lagstiftningen skulle ge större möjligheter till detta. Flera av intervjupersonerna nämner vikten av att information om övervakning, och vad materialet används till, delas med allmänheten för att försöka mota bort eventuella känslor av, och tankar kring, integritetskränkning. Vidare kan utökad övervakning komma påverka gängkriminella individers rationella val, utifrån att upptäcktsrisken ökar.

Statistik från Brå (2020:4, s.9–10) visar en ökning av det dödliga våldet samt en generell ökning av kriminella handlingar. Detta bekräftas även av studiens intervjupersoner, vilka upplever denna ökning i sitt arbete. Således framkommer en tydlig bild av att det krävs mer resurser i form av antal utredare och en ökad kompetens, samt förändring i allmänhetens syn på Polismyndigheten.

6.5 Framtida forskning

Det behövs mer tillämpad forskning kring vad som kan effektivisera Polismyndighetens utredningsarbete vid dessa typer av brott. Exempelvis kan det vara av intresse att utröna ifall en utökad lagstadgad möjlighet till övervakning skulle ha effekt på uppklaringsgraden.

6.6 Slutligen...

Slutligen kan konstateras att utredningar av dödligt våld i gängkriminella miljöer ÄR ett hantverk. Ett hantverk som kräver resurser i form av tillräckliga verktyg samt hantverkare. Hantverkare som har kompetensen att veta hur verktygen ska användas på bästa vis.

7. Litteraturförteckning

ACPO. (2012). *Practice advice on core investigative doctrine*. (2:a uppl.). Association of Chief Police Officers and National Policing Improvement Agency.

Adams, P. A., & Adams, J. K. (1960). Confidence in the recognition and reproduction of words difficult to spell. *The American Journal of Psychology*, 73, 344-352. doi: 10.2307/1419942

Andersson, S. (2003). *Ordnande praktiker: en studie av status, homosocialitet och maskuliniteter utifrån två närpolisorganisationer*. Doktorsavhandling. Stockholms universitet, Pedagogiska institutionen.

Andrén, S. & Rankinen, M. (2019). Storstäderna olika bra på att lösa gängmord. *Sveriges radio*. <https://sverigesradio.se/artikel/7327513>

Bennett, T., & Holloway, K. (2004). Gang membership, drugs and crime in the UK. *The British Journal of Criminology*, 44(3), 305–323. <http://www.jstor.org/stable/23639125>

Brookman, F., & Innes, M. (2013). The problem of success: What is a ‘good’ homicide investigation? *Policing and Society*, 23(3), 292-310. doi: 10.1080/10439463.2013.771538.

Bruner, J. S., Goodnow, J. J., & Austin, G. A. (1956). *A study of thinking*. John Wiley & Sons.

Bryman, A. (2016). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (3:e uppl). Liber.

Brå. (2018:6). *Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden*. Brottsförebyggande rådet.

Brå. (2019:10). *Tystnadskulturer: En studie om tystnad mot rättsväsendet*. Brottsförebyggande rådet.

Brå. (2020:4). *Dödligt våld i den kriminella miljön*. Brottsförebyggande rådet.

Brå. (2022). *Organiserad brottslighet*. Senast uppdaterad 2022-04-28. Hämtad 2022-05-12. <https://bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/organiserad-brottslighet.html>

- Carson, D. & Kroovand Hipple, N. (2020). Comparing violent and non-violent gang incidents: An exploration of gang-related police incident reports. *Social Sciences* 2020, 9, 199, doi:10.3390/socsci9110199.
- Eriksson-Zetterquist, U., Kalling, T., & Sthyre, A. (2015). *Organisation och organisering*. Liber.
- Esbensen, F-A., Winfree T. L., He, N. & Taylor, T. (2001). Youth Gangs and Definitional Issues: When is a Gang a Gang, and Why Does it Matter? *Crime & Delinquency*. 47. 105-130. 10.1177/0011128701047001005.
- Fahsing, I.A. (2016). *The Making of an Expert Detective: Thinking and Deciding in Criminal Investigations*. Department of Psychology, University of Gothenburg, Sweden.
- Forselius, N. & Granath, S. (2017). Dödligt våld. I Wallin, L. (Red.) *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2015* (s.49-71). Brottsförebyggande rådet.
- Gundhus, H. O.I. (2016). Förebyggande polisarbete - mellan kriminalitetskontroll och trygghet. I Larsson, P., Granér, R. & Gundhus, H. (Red.) *Polisvetenskap - En introduktion* (s. 189-220). Studentlitteratur.
- Hope, L., Memon, A., & McGeorge, P. (2004). Understanding pretrial publicity: Predecisional distortion of evidence by mock jurors. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 10(2), 111-119. doi: 10.1037/1076- 898x.10.2.111.
- Janis, I. L. (1982). *Groupthink* (3:e uppl). Houghton Mifflin.
- Jönsson, E. & Nilsson, E. (2019:3). *Skjutningar i kriminella miljöer - En intervjustudie*. Brottsförebyggande rådet.
- Kaplan, M. F., Wanshula, L. T., & Zanna, M. P. (1993). Time pressure and information integration in social judgment: The effect of need for structure. In O. Svenson & A. J. Maule (Red.), *Time pressure and stress in human judgment and decision making* (pp. 255-267). Plenum Press.
- Kirk, D.S., & Matsuda, M. (2011). Legal cynicism, collective efficacy, and the ecology of arrest. *Criminology*. (Vol.49:2) doi.org/10.1111/j.1745-9125.2011.00226.x

- Klein, W. M., & Kunda, Z. (1993). Maintaining self-serving social comparisons: Biased reconstruction of one's past behaviors. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 19(6), 732-739. doi: 10.1177/0146167293196008.
- Kunda, Z. (1990). The case for motivated reasoning. *Psychological Bulletin*, 108(3), 480-498. doi: 10.1037/0033-2909.108.3.480.
- Kvale, S., Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Lab, S. P. (2020). *Crime prevention: Approaches, Practises and Evaluations*. Routledge.
- Lander, I. (2008) ”Varför finns det inga fjollor på polisutbildningen”? Mångfaldssträvanden inom svensk poliskår - kvalitet eller kvantitet? I Granér och Larsson (Red). *Policing in Scandinavia. Proceedings from the conference on police research in Växjö august 2007*. Växjö University Studies in Policing, nr 005-2008.
- Lauritz, L.E. (2009). *Spirande Polisidentiteter*. Doktorsavhandling. Umeå Universitet, Handleshögskolan.
- Mayring, P. (2010). *Qualitative Inhaltsanalyse. Grundlagen und Techniken* [Qualitative content analysis. Basics and techniques]. Beltz.
- Miller, W.B. (1992). (Reviderad från 1982). *Crime by Youth Gangs and Groups in the United States*. U.S. Department of Justice, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention. NCJ 156221.
- Nickerson, R. S. (1998). Confirmation bias: A ubiquitous phenomenon in many disguises. *Review of General Psychology*, 2(2), 175-220. doi: 10.1037/1089-2680.2.2.175.
- Nyzell, S., & Larsson, P. (2016). Skandinavisk polishistoria. I Larsson, P., Granér, R. & Gundhus, H. (Red.) *Polisvetenskap - En introduktion* (s. 31-52). Studentlitteratur.
- Pettersson, O. (2016) Vem är polisen? I Larsson, P., Granér, R. & Gundhus, H. (Red.) *Polisvetenskap - En introduktion* (s. 31-52). Studentlitteratur.
- Plous, S. (1993). *The psychology of judgment and decision making*. McGraw-Hill Education.
- Polisen. (2021). *Dödligt våld - polisens arbete*. <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/dodligt-vald/>

- Polisen. (2022). *Utvecklingen av dödligt våld sedan 1990*.
<https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2022/april/utvecklingen-av-dodligt-vald-sedan-1990/>
- Polismyndigheten. (2017). *Polisens metodstöd för utredning av grova våldsbrott*. Version 4. A471.285/2016.
- Regeringen. (2020/21). *Riksrevisionens rapport om Polismyndighetens arbete i utsatta områden*. (Skr. 2020/21:108).
<https://www.regeringen.se/493a03/contentassets/7f5c02c70ae740baabb3baa104b012bc/riksrevisionens-rapport-om-polismyndighetens-arbete-i-utsatta-omraden-skr.-202021108>
- Roman, C. G, Cahill, M. & Lauren R. Mayes, L. R. (2021). Changes in Personal Social Networks across Individuals Leaving Their Street Gang: Just What Are Youth Leaving Behind? *Social Sciences*, 10, 39, doi:10.3390/socsci10020039.
- Rostami, A. (2022). *Den svenska brottsparadoxen*. Tankesmedjan fores. <https://fores.se/wp-content/uploads/2022/05/Rostami-Den-svenska-brottsparadoxen-2022-2.pdf>
- Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. SAGE Publications Ltd.
- Shadish, W. R., Cook, T. D., & Campbell, D. T. (2002). *Experimental and quasi-experimental designs for generalized causal inference*. Wadsworth.
- Stelfox, P. (2009). *Criminal investigation: An introduction to principles and practice*. Willan.
- Sturup, J., Rostami, A., Mondani, H., et al. (2019). Increased Gun Violence Among Young Males in Sweden: A Descriptive National Survey and International Comparison. *European Journal on Criminal Policy and Research*. 25(4), (S.365–378).
- Svenson, O., & Maule, A. J. (1993). *Time pressure and stress in human judgment and decision making*. Plenum Press.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur.
- Wilson, J. Q. & Kelling, G. (1982). Broken Windows: The Police and Neighbourhood Safety. *The Atlantic Monthly*, Mars: 29-38.
- Winther Jørgensen , M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Studentlitteratur.

8. Bilagor

Bilaga 1.

Litteratursökning i Google Scholar

Datum	Sökord	Antal träffar
2022-04-04	Dödligt våld i kriminella miljöer	960 st
2022-04-04	Dödligt våld	9060 st
2022-04-04	Uppklaringsnivå	6 st
2022-04-05	Uppklaringsgrad	9 st
2022-04-05	Kriminella miljöer	10 000 st
2022-05-05	Gäng	20 900 st
2022-05-05	Gängkriminalitet	893 st
2022-05-06	Gang violence	868 000 st
2022-05-06	Homicide gang violence	77 500 st
2022-05-06	Clearance rate homicide	15 600 st
2022-05-07	Tystnadskultur	737 st
2022-05-07	Polisiära utredningar	3640 st
2022-05-07	PUG metod	1060 st

2022-05-14	Polismyndigheten definitioner	18 100 st Ingen relevant för studien
------------	----------------------------------	---

Vidare har sökningar gjorts på Brå:s hemsida med sökord “*dödligt våld*”, “*uppklaringsnivå*”, “*uppklaringsgrad*”, “*kriminella miljöer*”, “*dödligt våld i kriminella miljöer*”, “*homicide gang violence*” samt “*gäng*”. Vidare har källor hämtats från en avhandling vid Göteborgs Universitet, vilken presterades av en nyckelperson för studien. Ytterligare en nyckelperson för studien har givit oss ett antal PM från Polismyndigheten.

Bilaga 2.

Intervjuguide.

Inledande frågor:

- Hur ser upplärningen ut i Göteborg?
- Känner ni er nöjda med det arbete ni genomför?
- Varför är det lägre för den här typen av brott (än annan typ av grov brottslighet, alternativt viss typ av mindre grov brottslighet)?
- Hur ser upplärningen ut när det icke är gängrelaterat?
  - Varför är det bättre upplärning här?
  - Vad innebär detta/vad får det för konsekvenser för ert uppdrag? (Ex förtroende och legitimitet).

Utredning i sig:

- Hur upplever du utredningsarbetet kring brott där det förekommit dödligt skjutvapenvåld i (gäng)kriminella miljöer?
- Hur arbetar ni inom en utredning med att testa flera möjliga hypoteser/teorier?
  - Tenderar ni att arbeta på med ett spår ganska tidigt och förbise/missa indikationer på att detta kan vara fel väg?
    - Hur värderas bevisen beroende på när i utredningen dessa hittas/framkommer? (Ex värderas ett bevis högre i början eller i slutet?).
- Vad tycker du fungerar bra?

- Vad anser du fungerar mindre bra vid dessa typer av utredningar?
- Finns det generella omständigheter vilka påverkar utredningarna negativt?
  - Hade du önskat mer resurser i form av uniformerade poliser eller enbart resurser i form av mer erfaren personal tillgängliga för mer tidskrävande utredningar på längre sikt?

PUG

- Vilken betydelse har pug-metodiken för utredningar av dessa typer av brott?

Organisation:

- Har det någon betydelse att vara kvinna eller man som utredare?
- Har det någon betydelse om en utredare i gruppen är mer erfaren och varit länge på arbetsplatsen?
  - Vad för betydelse har det? (Positivt/negativt)
- Vilken roll spelar vem som är förundersökningsledare och spaningsledare e.d. för utredningen?
  - Spelar det någon roll om förundersökningsledaren är kvinna eller man?

Vilken betydelse har motivationen inom utredningsgruppen för utredningen?

- Vad är det som har betydelse?
- Högt i tak? Finns det utrymme för att ifrågasätta/lägga fram andra teorier och hypoteser, eller tenderar utredningarna att ganska snart bli enkelspåriga?

- Resurser? Ledare?
- Rättar du dig i ledet pga att du inte vill “riskera” din karriär/ditt rykte/att inte uteslutas ur gruppen/för att behaga chefen?

Offrets bakgrund, vad har den för betydelse för utredningen?

- Vad har det för betydelse i det initiala skede, utifrån vad ni har för erfarenheter med dessa typer av brott?”

Geografien, vad har den för betydelse för utredningen?

- Resonerar ni annorlunda när ett brott skett i ett utsatt område jämfört med de finare stadsdelarna?

Tystnadskultur

- Övergripande fråga om tystandskultur
- Om ditt barn eller annan närstående skulle bevittna ett gängmord, hade du pushat denna till att vittna eller avrått från det?

Konsekvenser osv

- Har det någon betydelse för människorna i området där brottet har skett om utredningen har lyckats eller inte lyckats?
- Vad för betydelse har det?

Spelar bemötandet från allmänheten någon roll för utredningen?

- Hur upplever du bemötandet från allmänheten/inblandade osv i dessa utsatta miljöer?

- Är de fientliga eller tillmötesgående mot er? (Koppla svar till brå-rapport-parallella strukturer, motivation)
  - Upplever du några skillnader i bemötandet beroende på om brottet är skjutvapenvåld eller med mer ringa brott? (Skillnader i bemötande beroende på brottstyp)

Tror du att färre ringa brott hade bidragit till färre grova brott?